

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська»

Особливості та труднощі перекладу німецьких юридичних
договорів

Допущено до захисту «__» _____ 2024 р.
Зав. каф. германської філології доц. Баранова С.В.

Виконала:
студ. групи ПР.мз-31с
Вишнякова Алла Вікторівна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Суми 2024

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	8
1.1 Теоретичні та практичні проблеми при перекладі юридичних текстів німецької мови на українську	8
1.2. Особливості перекладу німецьких юридичних документів	15
1.3 Методика викладання перекладу німецьких юридичних договорів	25
РОЗДІЛ II СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ДОГОВОРІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	29
2.1 Методи та підходи до перекладу німецьких юридичних договорів	29
2.2 Аналіз типових помилок і труднощів, що виникають під час перекладу німецьких юридичних договорів	42
РОЗДІЛ III. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ	49
3.1 Порівняльний аналіз перекладів конкретних договорів	49
3.2 Розробка рекомендацій щодо підвищення якості перекладу юридичних документів	59
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

- AG — Aktiengesellschaft (Акціонерне товариство)
- BGB — Bürgerliches Gesetzbuch (Цивільний кодекс Німеччини)
- BLZ — Bankleitzahl (Банківський ідентифікаційний код)
- DNA — Desoxyribonukleinsäure (Дезоксирибонуклеїнова кислота)
- EU — Einzelunternehmer (Індивідуальний підприємець)
- GATS — General Agreement on Trade in Services (Генеральна угода про торгівлю послугами)
- GmbH — Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Товариство з обмеженою відповідальністю)
- ТАРІВ (TRIPS) — Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (Угода про торгові аспекти прав інтелектуальної власності)
- USt-IdNr — Umsatzsteuer-Identifikationsnummer (Ідентифікаційний номер платника ПДВ)
- WTO — World Trade Organization (Всесвітня торгівельна організація)
- SozR — Sozialrecht (Соціальне право)
- Übk. — Übereinkommen (Угода, конвенція)
- RSO — Rechtssicherungs-Ordnung (Порядок правового забезпечення)
- SÜ — Sicherungsübereinigung (Забезпечувальна передача власності)
- AGB — Arbeitsgesetzbuch (Кодекс законів про працю)
- Angekl. — Angeklagter (Обвинувачуваний)
- Cod. — Kodex (Кодекс)
- GeschO — Geschäftsordnung (Регламент, статут діловодства)
- SVA — Sozialversicherungsanstalt (Відділ соціального страхування)
- LT — Landtag (Ландтаг)
- IGH — Internationaler Gerichtshof (Міжнародний суд)
- BauR — Baurecht (Будівельне право)

KostO — Kostenordnung (Положення про витрати)

Anm. — Anmelder (Заявник)

Rh. — Rechtsberater (Юрисконсулт)

Archkrim — Archiv für Kriminologie (Архів кримінології, щомісячний журнал)

JIR — Journal für Internationales Recht (Журнал міжнародного права)

kfm. — kaufmännisch (Комерційний)

EG — Europäische Gemeinschaft (Європейське співтовариство)

a. D. — außer Dienst (У відставці, не при виконанні обов'язків)

a. L. — außer Landes (Поза межами країни)

A. A. — Auswärtiges Amt (Міністерство закордонних справ)

GEZ — Gebühreneinzugszentrale (Центральне агентство збору платежів)

ВСТУП

У сучасному глобалізованому світі, де міжнародне право та бізнес-відносини розвиваються невпинно, знання юридичних аспектів та їх точне та якісне перекладення стають вирішальним фактором у запобіганні юридичних помилок та непорозумінь. Особливо складним є переклад юридичних текстів з німецької мови на українську, яка має свої унікальні юридичні термінології та структури, що значно відрізняються від української правової системи.

Тема залишається **актуальною** у зв'язку зі зростанням міжнародних бізнес-відносин та потребою у точному та чіткому юридичному відтворенні текстів. Німецька мова має свої унікальні правові терміни та концепції, які можуть викликати труднощі для перекладачів. Додатково, навички перекладу важливі для врегулювання спорів та забезпечення правової безпеки в умовах міжнародного співробітництва. Таким чином, дослідження особливостей та вирішення труднощів перекладу німецьких юридичних договорів продовжує залишатися актуальним завданням для спеціалістів у галузі перекладу та юридичної діяльності.

Наукові дослідження перекладу юридичної термінології знаходять увагу серед лінгвістів як у нашій країні, так і за кордоном. Серед вчених, які зробили значний внесок у цю галузь, можна виділити О. Ходаковську, С. Добровольську, М. Опіра, К. Білоконь, С. Матвєєву, В. Циганюка, О. А. Шаблій, В. І. Карабан, Кияк Т. Р, Л. М. Черноватий Р. Schroth, Н. Velykodska та інших. Подібні проблеми також аналізувалися в роботах зарубіжних лінгвістів, серед яких С. Griebel, S. Pommer та інші. Хоча німецькомовна юридична термінологія часто ставала предметом досліджень, питання її перекладу на українську мову з урахуванням структурно-семантичних, стилістичних і функціональних особливостей все ще вимагає більш детального аналізу.

Мета дослідження полягає у вивченні теоретичних та практичних аспектів перекладу німецьких юридичних договорів.

Завданнями дослідження є:

1. Виконати аналіз теоретичних основ перекладу юридичних текстів.
2. Проаналізувати особливості перекладу юридичних документів з німецької мови.
3. Вивчити типові помилки, що зустрічаються при перекладі німецьких юридичних договорів.
4. Розробити методики та підходи для оптимізації процесу перекладу.
5. Здійснити порівняльний аналіз перекладів конкретних договорів.
6. Сформулювати рекомендації щодо покращення якості перекладу юридичних документів.

Об'єктом роботи є процес перекладу юридичних документів з німецької мови на українську мову. **Предметом дослідження** є особливості та труднощі, що виникають під час перекладу німецьких юридичних договорів, а також методики та підходи до їх вирішення.

Особлива увага приділяється ідентифікації труднощів, що виникають у процесі перекладу німецьких юридичних договорів, та пошукові шляхів їх вирішення. Дослідження також включає вивчення методів та підходів, які використовуються для забезпечення точності і адекватності перекладу у контексті юридичних документів.

Теоретичний аналіз і практичні дослідження складають методологію дослідження. Він включає ретельне вивчення різних джерел, таких як книги, наукові статті та методичні посібники щодо перекладу юридичних текстів. Дослідження вивчає теоретичні підходи та практичні методи перекладу за допомогою аналізу та синтезу. Крім того, воно шукає

проблеми, що виникають під час перекладу німецьких юридичних договорів. Практичні аспекти дослідження включають аналіз конкретних юридичних текстів, перекладених з німецької мови, щоб визначити проблеми та знайти найкращі методи перекладу.

Основні результати дослідження щодо специфіки та труднощів перекладу німецьких юридичних договорів були представлені на Міжнародній науковій конференції «Філологічні трактати», яка відбулася у травні 2024 року (Том 16, № 1). Публікація статті «Особливості та труднощі перекладу німецьких юридичних договорів» у журналі *Philological Treatises* стала важливим етапом апробації результатів, оскільки дозволила отримати науковий відгук від фахівців у сфері перекладознавства та юриспруденції.

Робота складається з трьох основних розділів. Перший розділ зосереджений на теоретичних основах перекладу юридичних текстів, де розглядаються загальні та специфічні аспекти перекладу юридичної термінології. Другий розділ присвячений специфіці перекладу німецьких юридичних договорів, включаючи методи та підходи до перекладу, а також аналіз типових помилок і труднощів. Третій розділ містить практичний аналіз перекладених договорів і розробку рекомендацій щодо підвищення якості перекладу. Висновки подають узагальнення проведеного дослідження, а список використаних джерел містить усю використану літературу та джерела інформації.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

1.1 Теоретичні та практичні проблеми при перекладі юридичних текстів німецької мови на українську

В лінгвістичних дослідженнях юридична лексика визначається як словниковий набір сучасної мови, який використовують професіонали в галузі права, такі як юристи та законодавці, для своєї професійної діяльності. Лексика поділяється на дві основні категорії: лексика правознавства, яка містить наукові терміни та використовується у юридичних текстах, та лексика права, що включає слова, які застосовуються в правозастосовній практиці і мають менший теоретичний вантаж. З погляду лінгвістики, юридична лексика не обмежується лише термінологією, а також охоплює загальноповживані слова, які зберігають свої загальноприйняті значення у юридичних текстах, професіоналізми, латинізми, аббревіатури та ідіоми [2, с. ?]. Проте, термінологія залишається ключовим елементом юридичної лексики і часто асоціюється з юридичною лексикою в ширшому розумінні. Це підкреслюється тим, що під юридичною лексикою зазвичай мається на увазі саме термінологія. Питання про те, які лексичні одиниці можна вважати термінами, залишається дискусійним. У цьому дослідженні терміни розуміються не лише як іменники, а й як дієслівні форми, прислівники та прикметники, що спирається на роботи С.Добровольської та М. Опира, де юридична лексика охоплює юридичну термінологію, латинізми, професіоналізми, аббревіатури та інші загальноповживані лексичні одиниці, які використовуються у юридичному дискурсі [5, с. ?].

Юридична термінологія означає словесне представлення концепцій, які використовуються у контексті законів та інших нормативно-правових актів. Різні вчені пропонують свої визначення «юридичного терміна». Зокрема, В. Карабан описує юридичний термін як слово, використане в законодавстві, яке служить узагальненою назвою для юридичного поняття, вирізняючись точністю та визначеністю значення, однозначністю та функціональною стійкістю [9, с. 557]. Однак це визначення можна оскаржити, адже багато юридичних термінів мають багатозначність, що суперечить зазначеній однозначності в оригінальному визначенні. Лінгвісти та юристи часто дебатують про те, чи можна розглядати юридичну мову як окрему мову, а не просто як підстиль літературної мови у діловому спілкуванні. Вони вважають, що хоча юридична мова може існувати, вона залишається частиною природної мови та спеціалізованою версією звичайної мови. С.Матвеева стверджує, що можна говорити про юридичну мову як про ключовий елемент правової системи. Водночас, хоча деякі вважають юридичну мову діалектом природної мови, такий підхід може бути некоректним, зокрема, через його територіальну зумовленість, що не повною мірою відображає сутність юридичної мови [20, с.56]. Проте існує думка про наявність діалектів у юридичній мові в рамках однієї мовної системи.

О. Косиця та інші вчені підкреслюють, що існують діалекти юридичної мови в рамках однієї мови, які варто виділяти. Наприклад, в англійській мові є відмінності між юридичними діалектами у Великій Британії, США та інших країнах [13, с.133]. Вони відображаються у вживанні термінології, де одне слово може мати різні значення в різних правових системах, а також у різних назвах для одних і тих же понять. Наприклад, що стосується судових процедур, в США апеляційні суди вирішують підтвердити чи скасувати рішення нижчих судів, тоді як у Великобританії апеляційні суди можуть дозволити чи відхилити апеляцію. Також, галузі права в цих країнах

мають різні назви, як наприклад, «Corporate law» в США відоме як «Company Law» у Великобританії. Це підтверджується стійкими виразами, які також відрізняються, наприклад, вирази щодо допуску до адвокатської діяльності: «*admitted to the bar*» (AmE) порівняно з «*called to the bar*» (BrE).

Цю проблематику далі розвивають такі автори як М. Томасек та Ф. Олсен, які вважають, що при перекладі юридичних текстів важливо враховувати існування різних мовних варіантів, таких як австрійська та німецька мови в Німеччині, або різні варіанти англійської мови (британський, американський та інші). Наприклад, термін «*Verwaltungsakt*» має різне значення в німецькій мові Німеччини та Австрії, що може призвести до необхідності замінити його на «*Beschied*» для забезпечення адекватності перекладу навіть всередині однієї мови. Це демонструє складнощі, які можуть виникнути навіть при перекладі в рамках однієї мови.

Мова законодавства є формою загальнолітературної мови, але вона включає специфічні особливості, що дозволяють виділити юридичну мову як окрему категорію. Цю мову можна умовно вважати штучною мовою, створеною на базі природної мови, до якої вона належить. Основною характеристикою лексики юридичної мови є її складні та унікальні терміни. Хоча деякі з цих термінів є спільними для багатьох юридичних мов, інші залишаються унікальними для певної юридичної мови [19].

Юридичну мову формують два основних елементи: мова та право. Наразі не існує єдиної визначеної концепції юридичної мови, оскільки вона розглядається з різних точок зору, залежно від її функцій у сфері законодавства та професійної діяльності юристів. Загальноприйняте уявлення визначає юридичну мову як соціально та історично умовлену систему мовних засобів і правил, яка формується і використовується для правового регулювання взаємодій між суб'єктами суспільства.

Важливо зазначити, що багато експертів у галузі термінології, таких як В. Циганюк та І. Шуміло, у своїх дослідженнях підкреслюють, що терміни можуть бути однозначними або полісемантичними. Полісемантичність юридичних термінів часто пов'язана з їх використанням у різних контекстах права [33, 35]. Наприклад, термін «*admission*» в цивільному судочинстві означає «визнання, яке йде на шкоду позиції сторони у справі», тоді як у кримінальному судочинстві це «зізнання обвинуваченим в злочині або факті». У юридичній мові України також існують багатозначні терміни; наприклад, «санкція» може означати частину юридичної норми, яка вказує наслідки порушення закону, або міжнародні заходи проти держав, які порушують міжнародне право.

У таблиці 1.1 наведено приклади полісемантичності декількох юридичних термінів, що використовуються у різних галузях права. Полісемантичність термінів ілюструє, як юридичні поняття можуть мати різні інтерпретації залежно від контексту їх використання, що є ключовим аспектом при аналізі та перекладі юридичних текстів. Зрозуміння цих нюансів є важливим для правильного застосування термінології та уникнення помилок у юридичному перекладі або інтерпретації.

Таблиця 1.1

Приклади полісемантичності юридичних термінів

Термін	Контекст	Значення в контексті
Санкція	Цивільне право	Частина юридичної норми, що вказує наслідки порушення закону
Санкція	Міжнародне право	Міжнародні заходи проти держав, які порушують міжнародне право
Адмісія	Цивільне судочинство	Визнання, яке йде на шкоду позиції сторони у справі
Адмісія	Кримінальне судочинство	Зізнання обвинуваченим в злочині або факті

Джерело: [33]

Заява про «точний і певний сенс» термінів в юридичній мові є предметом дискусій, оскільки абстрактність юридичних понять часто

призводить до неоднозначних інтерпретацій навіть у документах, що використовують спеціалізовану термінологію. У даній роботі під юридичними термінами розуміють словесні позначення державно-правових понять, які використовуються для вираження та закріплення змісту нормативно-правових актів держави [41].

Терміни юридичної мови, як і в інших спеціалізованих мовах, можна класифікувати за декількома категоріями. Деякі з цих термінів є специфічними лише для сфери юриспруденції, як, наприклад, «*promissory estoppel*» та «*replevin*». Інші терміни, хоча й використовуються в юридичній мові, можуть походити з загальноживаних слів, але мати спеціалізоване значення у цій галузі. Також юридична мова може включати терміни з інших галузей знань, які в контексті юриспруденції набувають статусу юридичних термінів.

З діахронічної точки зору, існування застарілих термінів або фраз, як «*null and void*» та «*terms and conditions*», може додавати стилістичного забарвлення тексту. Сучасна юридична термінологія англійської мови перебуває у стані активного розвитку, де застарілі терміни замінюються на більш зрозумілі та прості. Звичайні юридичні терміни, як «*mareva injunction*» та «*ex parte*», замінюються на більш сучасні «*freezing injunction*» та «*without notice*», а також новотвори, які можуть походити з розмовної англійської мови, наприклад, «*dick wrap license*». Ці зміни ускладнюють процес перекладу, як з англійської на українську, так і навпаки, оскільки перекладений текст повинен відповідати останнім тенденціям у розвитку термінології [41].

Переклад юридичної термінології стикається з рядом проблем, які впливають зі специфічних характеристик юридичного терміну, розбіжностей між правовими системами різних держав, що веде до відмінностей у значеннях термінів, а також із наявності специфічних

одиниць, для яких в іншій системі можуть відсутні перекладацькі еквіваленти.

З точки зору когнітивної лінгвістики, кожен спеціалізований термін відображає певний концепт та служить його лінгвістичною репрезентацією. Терміни юридичної мови можна розглядати як вирази конкретних юридичних концептів. Когнітивна лінгвістика визначає декілька підходів до перекладу юридичних концептів, виділяючи три основні типи взаємодії між концептами різних мов [51]:

– Концепт має прямий еквівалент у мові перекладу. Наприклад, німецькі терміни «*Diebstahl*» – *крадіжка*, «*Vertrag*» – *договір*, «*Insolvenz*» – *банкрутство*.

– Юридичний концепт не має точного еквівалента у мові перекладу, але існує схожий концепт. Наприклад, німецький термін «*GmbH*» (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) можна перекласти як товариство з обмеженою відповідальністю.

– У мові перекладу відсутній близький або схожий концепт. Ця ситуація представляє особливі виклики у перекладі, оскільки може бути обумовлена нерозвиненою або недостатньо розробленою термінологією у мові перекладу.

Мови та їхні термінології постійно розвиваються, з'являються нові терміни, що позначають поняття, які раніше не існували в науці, економіці або юриспруденції. У таких випадках перекладач повинен знайти найбільш адекватний еквівалент, використовуючи свої глибокі мовні та фахові знання. Введення неологізму з перекладацьким коментарем може бути одним із способів вирішення проблеми відсутності адекватного відповідника у мові перекладу [43].

Під час перекладу термін з вихідної мови може вимагати декілька варіантів перекладу мовою приймача, в залежності від контексту застосування, стилістичних особливостей та частотності вживання. Якщо

розглянути американську та британську юридичні термінології, можна знайти відмінності, що відображають національно-культурні особливості, навіть у термінах, які представляють універсальні юридичні поняття. Наприклад, німецький еквівалент американському «*arrest warrant*» та британському «*bench warrant*» може бути «*Haftbefehl*». Важливо враховувати специфіку правових систем, що вимагає від перекладача глибокого розуміння законодавства та правових традицій кожної країни.

Незважаючи на наявність базових юридичних понять, їх відтворення в іншій мові може містити відмінності у значеннях, які передаються термінами-аналогами. Наприклад, німецькі терміни «*Rechtsanwalt*», «*Anwalt*», та «*Staatsanwalt*» можуть слугувати еквівалентами для англійського «*attorney*». При перекладі американських юридичних текстів важливо знати, що німецькі терміни «*Gefängnis*» та «*Gefängnisstrafe*» не є повними синонімами. Семантична відмінність між ними полягає в терміні ув'язнення і, відповідно, у тяжкості злочину. Якщо термін ув'язнення не перевищує одного року, то мова йде про «*Gefängnis*», а якщо більше року, то про «*Gefängnisstrafe*» [43].

Через певні труднощі, пов'язані з перекладом, з'явилася пропозиція використовувати латинську мову для передачі всіх ключових термінів у юридичних мовах країн Заходу. Це мало б полегшити комунікацію та процес юридичного перекладу. Латинська мова значно вплинула на юридичну лексику англійської мови, оскільки багато термінів, що використовуються в англійській юриспруденції, мають давнє походження та є спадщиною римського права. В сучасній англійській юридичній мові збереглося багато латинських термінів та фраз, таких як «*nulla poena sine lege*», що перекладається як «*keine Strafe ohne Gesetz*» (немає покарання без закону). Вибір між переведенням або збереженням латинського написання термінів у юридичних текстах залежить від традиційної практики приймаючої культури. Наприклад, латинський термін «*restitutio in*

integrum» можна залишити незмінним у тексті або перекласти як «*Wiederherstellung in den vorigen Stand*» на сучасній німецькій мові.

Отже, переклад юридичних текстів з німецької на українську мову представляє собою складне завдання, яке вимагає від перекладачів не тільки глибоких мовних знань, але й розуміння специфіки правових систем. Різниця в юридичних традиціях та термінологіях може впливати на точність і якість перекладу. Використання єдиних латинських термінів може спростити процес, але це також вимагає обережності, щоб зберегти відповідність до контексту приймаючої культури. Таким чином, успішний юридичний переклад потребує комплексного підходу, який включає лінгвістичні, культурні та юридичні аспекти.

1.2. Особливості перекладу німецьких юридичних документів

Переклад німецьких юридичних документів відіграє важливу роль у забезпеченні правової точності та адекватності інтерпретації правових норм і законодавства. Завдяки перекладу юридичних текстів можливе забезпечення правової документації в різних країнах, де вона може мати правову силу або використовуватися у судових процедурах, а також в комерційних та міжнародних угодах.

Переклад німецьких юридичних документів є складним та відповідальним завданням, оскільки вимагає спеціальних знань і навичок у сфері права та мовознавства. Він стає необхідним у різних ситуаціях, таких як укладення міжнародних договорів, проведення судових процедур, оформлення комерційних угод, а також у контексті міжнародних відносин та торгівлі. Оскільки німецька мова є однією з офіційних мов багатьох країн та має значний юридичний вплив, переклад її юридичних документів відіграє ключову роль у забезпеченні правової точності та адекватності [21, с.23].

Основною складністю перекладу німецьких юридичних текстів є їх специфічна термінологія та конструкція речень, яка може відрізнятися від англійської, української або будь-якої іншої мови. У німецькій мові використовуються різноманітні правові терміни, які мають свої унікальні визначення та контекстуальні значення, що потребують дослідження та правильного перекладу.

Крім того, важливою особливістю є історична та культурна спадщина, яка впливає на юридичну систему Німеччини та інших німецькомовних країн. Знання цих аспектів допомагає перекладачам розуміти контекст та відтворити відповідні нюанси у перекладі, що є важливим для збереження адекватності та точності [1, с.?).

Одним з важливих аспектів є також знання особливостей правової системи Німеччини та інших німецькомовних країн, а також їх порівняння з іншими системами права. Важливо для розуміння контексту та правового значення певних термінів та концепцій.

Не менш важливим аспектом є забезпечення конфіденційності та точності перекладу юридичних документів. Оскільки ці документи можуть містити конфіденційну інформацію або мати вирішальний вплив на права та обов'язки осіб, перекладачеві необхідно дотримуватися високих стандартів професійної етики та забезпечувати адекватність та точність перекладу [1, с.56].

Додатковим аспектом, на який слід звернути увагу при перекладі німецьких юридичних документів, є використання фахової лексики та виразів. Німецька мова відома своєю різноманітністю юридичних термінів, які можуть мати свої унікальні еквіваленти в інших мовах. Наприклад, термін «*Vertragsverletzung*» (порушення угоди) може бути перекладений як «*breach of contract*», а «*Haftung*» (відповідальність) - як «*liability*» чи «*responsibility*». Використання правильних термінів є ключовим для забезпечення точності та адекватності перекладу.

Наприклад, у юридичному тексті може зустрітися фраза: «*Die Parteien des Vertrags verpflichten sich zur gegenseitigen Erfüllung aller darin festgelegten Pflichten.*» (Сторони угоди зобов'язуються взаємно виконувати всі визначені в ній обов'язки). У цьому випадку, перекладачеві слід правильно відтворити правове значення термінів «*Parteien*» (*сторони*), «*Vertrag*» (*угода*), «*verpflichten*» (*зобов'язуватися*), «*gegenseitig*» (*взаємно*), «*Erfüllung*» (*виконання*) та інших [16, с.146].

Поміж іншого, при перекладі німецьких юридичних текстів важливо враховувати специфічні вимоги та стандарти кожної країни, в якій буде використаний перекладений документ. Наприклад, юридична термінологія та структура документів може відрізнятися у Німеччині, Австрії та Швейцарії, і перекладачеві слід уважно вивчити специфіку правової системи кожної країни перед початком перекладу.

При перекладі німецьких юридичних документів також важливо враховувати різноманітність юридичних систем та особливості правового регулювання у кожній країні. Наприклад, законодавство Німеччини може відрізнятися від законодавства України або інших країн, що може вплинути на тлумачення та переклад окремих нормативних актів.

У деяких випадках, юридичні поняття або інститути, які існують у німецькій правовій системі, можуть відсутні у правовій системі інших країн. Наприклад, поняття «*Betriebsrat*» (представницький орган трудового колективу) в німецькому праві має свої особливості, які можуть вимагати пояснень або адаптації при перекладі на інші мови [16].

Юридичний переклад визначається як процедура мовно-правового відтворення змісту оригінального юридичного тексту мовними засобами цільової мови, з дотриманням відповідних юридичних функцій. Цей вид перекладу має свої унікальні особливості, які перекладач має враховувати. До таких особливостей належить наявність специфічної юридичної лексики (такої як «*Rechtsanwalt*», «*das Gericht*», «*die Urkunde*»), використання

абревіатур, які потребують розширення або транслітерації на *кишталт BGB* (*Bürgerliches Gesetzbuch* – Цивільний кодекс), *BGH* (*Bundesgerichtshof* – Федеральний суд), та *Übk.* (*Übereinkommen* – угода, конвенція). Тексти міжнародних угод часто включають латинські вирази, такі як «*prima facie gelten*», що означає «вважати *prima facie* за достовірне до доказу протилежного». О. А. Шаблій підкреслює, що передача таких термінів іноземною мовою не завжди веде до інтеграції в правову систему мови перекладу, частіше вона «тягне за собою» оригінальну поняттєву систему. У німецькомовній юридичній лексиці є приклади деривації, коли правничі терміни утворюються з власних назв, таких як в антономазії [34]. Для перекладу таких назв використовується транслітерація або транскрипція, як у випадку з «*die Monroe-Doktrin* – доктрина Монро».

Дослідження методів перекладу юридичних термінів є ключовим напрямком у сучасному термінознавстві, оскільки це відноситься до професійного перекладу і вважається захоплюючою перспективою для міждисциплінарних досліджень, що виходять за рамки лінгвістики. Дослідники, як українські [9, 34], так і зарубіжні [48], зосереджують увагу на перекладі юридичної лексики, виявляючи основні методи перекладу. В. І. Карабан зокрема підкреслює важливість знаходження точного еквівалента в рідній мові та розширення значення термінів-еквівалентів.

Існують різні лексичні трансформації, такі як формальні, що включають транскодування та калькування, а також лексико-семантичні, як конкретизація, генералізація та модуляція. Під час перекладу юридичних документів часто застосовуються транскодування, калькування та генералізація [24, с.45]. Транскодування полягає у передачі звукової або графічної форми слова з вихідної мови в цільову мову, наприклад, «*das Akzept*» стає «акцепт», «*die Alimente*» перекладаються як «аліменти». Калькування включає вибір першого за порядком відповідника у словнику,

так «die Familienberatungsstelle» стає «консультація з питань шлюбу», «der Bestandobjekt» — «об'єкт найму».

Генералізація передбачає переклад загального значення, як при перекладі «*alle Burger*» як «кожен громадян». Конкретизація застосовується, коли термін має більш вузьке значення, як «*Vermutung*», що в юридичному контексті стає «презумпція». Модуляція включає заміну слова або словосполучення на таке, значення якого можна логічно вивести з оригінального значення. Такий підхід допомагає адаптувати текст до культурних і структурних особливостей мови перекладу.

Дослідження методів перекладу юридичних термінів відіграє ключову роль у сучасному термінознавстві, оскільки ця діяльність належить до професійного перекладу та є об'єктом інтересу в рамках міждисциплінарних досліджень, які виходять за межі лінгвістики. Виділено кілька основних технік для перекладу юридичної лексики, які включають антонімічний переклад, описовий переклад та компенсацію [52].

Антонімічний переклад може бути ефективним, особливо при роботі з багатокomпонентними юридичними термінами, як-от переклад німецького «*nicht öffentliche Tagung*» як «закрите засідання» в українській. Описовий переклад використовується для введення додаткової інформації, що допомагає читачеві зрозуміти термін, наприклад, «*der Schwerekriminelle*» можна перекласти як «злочинець, який скоїв тяжкий злочин». Компенсація застосовується тоді, коли в цільовій мові немає прямого еквівалента терміна, що дозволяє передати його значення за допомогою альтернативних виразів, наприклад, «*erneutverheiratet*» може бути виражено як «перебуває у повторному шлюбі».

У будь-якій професійній сфері часто використовуються різноманітні абревіатури, як у письмовій так і в усній формах. Перекладач має знати методи перекладу таких скорочень. Серед найбільш поширених методів перекладу можна виділити транслітерацію, транскрипцію, запозичення

абревіатури та описовий переклад [52]. Наприклад, в перекладі документів для юридичних осіб у Німеччині часто вживається абревіатура USt-IdNr, яка розшифровується як Umsatzsteuer-Identifikationsnummer, що в англійській версії перекладається як VAT Identification Number – Номер платника податку на додану вартість. Часто постає питання, який спосіб перекладу кращий – транслітерація чи розшифровка? У цьому випадку, оскільки USt-IdNr є специфічним для німецького контексту і не має прямих аналогів за кордоном, переклад USt-IdNr є найбільш прийнятним, хоча можна зустріти й інші варіанти, наприклад VAT ID.

У правовій сфері в Німеччині для передачі термінів також широко використовуються квазібезперекладні методи, такі як транслітерація та транскрипція, адже більшість сучасних зарубіжних юридичних термінів перекладені саме таким чином. Наприклад, німецькі терміни wie Korrespondenz 'кореспонденція', Sanktion 'санкція', Lizenzgeber 'ліцензіар', Gegenaffidavit 'контраффідевіт' перекладені згідно з цими методами [25, с.23].

Приклади, які часто зустрічаються у німецькомовних документах: *Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH – Limited Liability Company; Aktiengesellschaft, AG – Joint-Stock Company; Einzelunternehmer, EU – Sole Proprietor; Sole Trader (Велика Британія); Bankleitzahl, BLZ – Bank Identification Code.*

Отже, культурологічний аспект відіграє значущу роль у виборі методу перекладу термінів.

У правовій термінології важливе місце займають утворення на базі рідної мови або ті, що передаються через калькування. Наприклад, німецькі терміни wie *Rechtsverletzung* (правопорушення), *Straftäter* (злочинець) ілюструють, як одне широке поняття в правовій системі може мати численні специфічні видізначення, зокрема *Hochverrat* (державна зрада), *Mord* (вбивство), *Raub* (грабіж), *Körperverletzung* (застосування насильства),

Vergewaltigung (згвалтування). Кожен термін має чітко визначені межі залежно від контексту і культурної специфіки, що є критично важливим для перекладача [25].

Багато правових термінів мають антоніми, такі як *Kläger – Angeklagter* (позивач – відповідач); *bestraft – freigesprochen* (покараний – виправданий); *verschärfend - mildernd* (обтяжуючі – пом'якшувальні обставини). Важливою частиною перекладу є граматичні трансформації, які включають зміну структури речення, заміни синтаксичного і морфологічного типу, додавання та опущення слів. Такі трансформації можуть бути спровоковані як граматичними, так і лексичними чинниками, хоча основну роль відіграють граматичні аспекти, тобто розбіжності в лексико-граматичній структурі мов. Часто ці два типи трансформацій тісно пов'язані, формуючи лексико-граматичні трансформації.

Перекладацькі (міжмовні) трансформації дозволяють здійснити перехід від оригінальних одиниць до одиниць перекладу. А. Дудка визначає такі лексичні перетворення в контексті німецької мови (рис. 1.1):

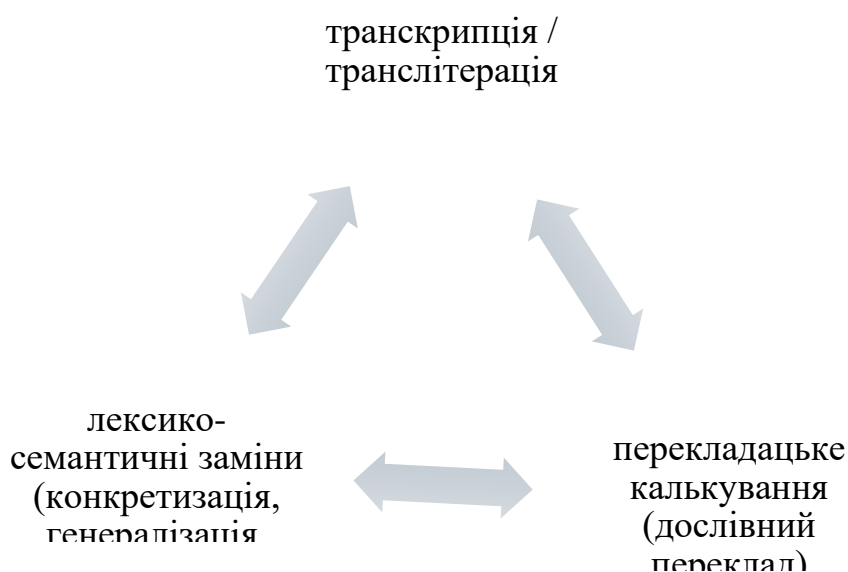

Рис. 1.1 Лексичні перетворення в контексті німецької мови

Джерело: [6, с.5]

У перекладі документів іноземною мовою, значні спотворення часто виникають при перекладі власних та географічних назв, що може спричинити плутанину в юридичних документах.

Розглянемо приклад: Цим підтверджується, що сукупний дохід (заробітна плата, матеріальні заохочення тощо) Дмитра Остапчука, інженера-програміста, працює в компанії з зареєстрованим офісом за адресою: Іванівська вулиця, 36. – *Hiermit wird bestätigt, dass das Gesamteinkommen (Gehalt, Zusatzleistungen usw.) von Dmytro Ostapchuk, Software-Ingenieur, in der Firma mit eingetragenem Büro in der Ivanivska Straße, 36, arbeitet.*

Аргумент на користь перекладу вказує на те, що такі слова, як *Straße, Allee, Platz* є зрозумілими для більшості іноземців. Однак у цьому випадку більш доречним є використання транслітерації. За аналогією, ми не перекладаємо *Straße* з німецької, а використовуємо транслітерацію, відповідно до культурно-історичних традицій та реалій. Щодо власних назв, то тут транслітерація є обов'язковою: *Дмитро Остапчук – Dmytro Ostapchuk* [32, с.164].

У випадку, коли в завданні на переклад не міститься конкретних вимог, назву компанії можна перекласти з використанням транскрибування. Це правило застосовується також до передачі організаційно-правової форми. Перше слово у назві компанії, а також власні імена в її складі, пишуть з великої літери. Наприклад, компанія «ІВМ» перекладається як «Ай-бі-ем», «Daimler AG» – «Даймлер АГ».

Конкретизація та генералізація часто використовуються в перекладі юридичних документів. Конкретизація – це заміна слова або словосполучення вихідної мови з ширшим значенням словом або словосполученням з вузким значенням; генералізація – заміна слова або словосполучення, що має вузке значення. Наприклад:

Aufenthaltsgenehmigung aufheben ‘виселити’; *Geschädigter* ‘потерпілий’; *Recht* ‘право, закон’; *Vertragsrecht* ‘договірне право’; *Seerecht* ‘морське право’; *Handelsrecht* ‘торгове право [32]’.

Сучасне перекладознавство надає широкий спектр перекладацьких технік, які допомагають подолати труднощі та адекватно перекладати термінологію у галузі юриспруденції. Для перекладу простих термінів можуть застосовуватися техніки як транскодування чи конкретизація, тоді як для відтворення складніших юридичних термінів корисними є калькування, описовий переклад чи генералізація. Юридична термінологія тісно пов'язана з культурними та правовими системами країн, тому терміни, які використовуються перекладачем, можуть суттєво відрізнятися в різних мовах або навіть не мати відповідників. Така безеквівалентність вимагає від перекладачів використання компенсації та антонімічного перекладу, щоб точно передати значення юридичних термінів.

При перекладі документів німецькою мовою значні спотворення можуть виникати при перекладі власних та географічних назв, що може призвести до плутанини у юридичних документах [3].

Розглянемо приклад: Засвідчується, що загальний дохід (зарплата, матеріальні стимули тощо) Дмитра Остапчука, інженера-програміста, який працює у компанії з зареєстрованим офісом за адресою: Іванівська вулиця, 36. – *Hiermit wird bestätigt, dass das Gesamteinkommen (Gehalt, Zusatzleistungen usw.) von Dmytro Ostapchuk, Software-Ingenieur, in der Firma mit eingetragenem Büro in der Ivanivska Straße, 36, arbeitet.*

Основний аргумент на користь перекладу вказує на те, що такі слова, як *Straße*, *Allee*, *Platz* є зрозумілими для більшості іноземців. Однак у цьому випадку більш доречним є використання транслітерації. Так само, ми не перекладаємо *Straße* з німецької, а використовуємо транслітерацію, відповідно до культурно-історичних традицій та реалій. Власні назви в

такому контексті також транслітеруються: Дмитро Остапчук – Dmytro Ostapchuk.

Конкретизація та генералізація є поширеними методами в перекладі юридичних документів. Конкретизація відбувається, коли слово або фраза з більш загальним значенням замінюється словом або фразою з більш специфічним значенням; генералізація відбувається, коли слово або фраза з вузьким значенням замінюється словом або фразою з більш загальним значенням. Наприклад: *Aufenthaltsgenehmigung aufheben* 'анулювати дозвіл на проживання'; *Geschädigter* 'потерпілий'; *Recht* 'право, закон'; *Vertragsrecht* 'договірне право'; *Seerecht* 'морське право'; *Handelsrecht* 'торгове право' [3].

Описовий переклад, або експлікація, визначається як лексико-граматична трансформація, де лексична одиниця замінюється фразою, що надає більш повне пояснення її значення у мові перекладу. Цей метод дозволяє точно передати значення термінів без еквівалентів у вихідному документі, але має недолік у вигляді своєї громіздкості. Наприклад: *arbitrage* 'купівля цінних паперів на одному сегменті ринку та одночасний продаж на іншому сегменті за вищими цінами'; *appurtenance* 'привілей, пов'язаний з володінням майном'; *execution* 'виконання судового рішення'; *oath-helper* 'особа, яка підтверджує під присягою справедливість заяв однієї із сторін у суді'.

Юридичний переклад вимагає від перекладача не тільки знання юридичної термінології, але й усвідомлення культурологічних особливостей тексту, що перекладається. Такі знання сприяють досягненню найбільш адекватного перекладу, використовуючи такі трансформації, як конкретизація, генералізація, описовий переклад, дослівний переклад та модуляція. Лінгвіст, що займається перекладом юридичних документів, повинен мати глибокі фонові знання в галузі права і офіційно-ділового стилю, а також знання специфіки використання юридичної термінології в

конкретному контексті, щоб уникнути помилок, які можуть призвести до судових процесів.

1.3 Методика викладання перекладу німецьких юридичних договорів

У галузі правового перекладу німецькі юридичні тексти мають свою специфіку, яка вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише мови, а й правової системи, що стосується німецького права. Насамперед, для ефективного перекладу німецьких юридичних договорів необхідно володіти спеціалізованими знаннями з права Німеччини. Це важливо через особливості правових термінів, які можуть мати конкретні значення, що зумовлені юридичною практикою цієї країни.

Другий важливий аспект — це знання юридичних тонкощів, що притаманні тільки німецькій правовій системі. Це можуть бути специфічні формулювання або конструкції, які нерідко не мають прямих еквівалентів у мові перекладу, що робить процес перекладу особливо складним [7, с.56].

Наприклад, розглянемо такий термін як «*Schuldverschreibung*,» що дослівно перекладається як «облігація.» У контексті німецького права, це не просто фінансовий інструмент, але й документ, що має визначені юридичні обумовленості та імплікації. Перекладачеві важливо не тільки перекласти термін, але й правильно інтерпретувати його у відповідності до контексту договору.

Крім того, перекладаючи юридичні тексти, як «*Vergleichsverfahren*» (процедура порівняння), важливо знати, що це стосується процесуального інструменту в німецькому праві, що використовується для вирішення певних суперечок, і цей термін має бути перекладений з урахуванням усіх нюансів юридичного застосування.

У контексті навчання перекладу німецьких юридичних договорів, велике значення мають фразеологічні одиниці та ідіоми, які широко застосовуються у правовій сфері та вимагають глибокого розуміння культурологічних аспектів. Наприклад, німецький термін «*Treuhänder*» (довірча особа) чи «*Handelsbrauch*» (торговельний звичай) не просто передають юридичні поняття, але й відображають культурні особливості ведення бізнесу в Німеччині [7].

Для коректного перекладу таких термінів важливо не тільки знати букввальний переклад, але й розуміти їхній правовий і культурний контекст. Наприклад, «*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*» (Товариство з обмеженою відповідальністю, аналог Українського ТОВ) вимагає знання структури та правових нюансів такого типу компаній у Німеччині.

Іншим прикладом є переклад терміну «*Vergleichsverfahren*», що в контексті німецького права відноситься до процедури порівняння, яка може використовуватися для вирішення банкрутства. Такі фразеологічні одиниці вимагають не лише перекладу, але й додаткових пояснень для забезпечення правильного розуміння документу українською аудиторією.

У рамках викладання перекладу, особливу увагу слід приділити методам передачі скорочень та аббревіатур, які часто використовуються у німецьких юридичних текстах. Наприклад, «*AG*» (*Aktiengesellschaft*) і «*GmbH*» (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*) є типовими прикладами аббревіатур, що зустрічаються в німецьких юридичних документах і повинні правильно тлумачитися та перекладатися з урахуванням їхньої специфіки [10, с.12].

Культурологічний аспект перекладу також надзвичайно важливий, адже правові документи відображають правову систему та культурні особливості країни-виробника. Тому, під час викладання перекладу німецьких юридичних договорів, слід акцентувати увагу на культурній

адаптації термінології, що допоможе уникнути непорозумінь та помилок у правовій інтерпретації [10, с.12].

У сучасній юридичній термінології, особливо в контексті німецьких юридичних документів, зустрічається велика кількість термінів, які можуть мати абсолютні синоніми або бути результатом лексичного калькування. Такі явища часто виникають через зіткнення термінів, які утворені на базі рідної мови. Наприклад, у німецькому праві терміни «*Gesetzesverstoß*», «*Ordnungswidrigkeit*» (правопорушення) і «*Verbrecher*», «*Straftäter*» (злочинець) можуть мати різні відтінки значення, але водночас передавати подібні концепції.

У німецькій кримінальній системі чітко розмежовуються види злочинів, такі як «*Hochverrat*» (державна зрада), «*Mord*» (вбивство), «*Raub*» (грабіж), «*Körperverletzung*» (застосування насильства), «*Vergewaltigung*» (згвалтування). Перекладачі мають враховувати ці нюанси для забезпечення точності юридичного перекладу [14, с.10].

Юридичні терміни часто мають антоніми, наприклад, «*Kläger*» – «*Beklagter*» (позивач – відповідач), «*bestraft*» – «*freigesprochen*» (покараний – виправданий). Юридичний переклад також часто включає граматичні трансформації, такі як зміна структури речення, додавання чи опущення слів для забезпечення зрозумілості перекладу в контексті цільової мови.

Визначальні лексичні перетворення в німецьких юридичних документах включають [14, с.10]:

- Транскрипція / транслітерація;
- Калькування (дослівний переклад);
- Лексико-семантичні заміни, такі як конкретизація, генералізація та модуляція.

Наприклад, назви вулиць і особисті імена в німецьких документах транслітеруються, а не перекладаються. Компанія зареєстрована як

«Gesellschaft mit beschränkter Haftung» (співзвучно з «Товариством з обмеженою відповідальністю»).

Для забезпечення точності юридичного перекладу може бути використаний метод експлікації, який дозволяє детально пояснити термінологію, що не має прямих відповідників у мові перекладу. Це дозволяє максимально зберегти зміст оригінального тексту та уникнути юридичних помилок.

Таким чином, переклад німецьких юридичних документів вимагає не тільки володіння мовою і розуміння специфіки юридичної термінології, але й здатності до адаптації тексту з урахуванням культурних та правових реалій, що становить основу ефективного юридичного перекладу.

РОЗДІЛ II

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ЮРИДИЧНИХ ДОГОВОРІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1 Методи та підходи до перекладу німецьких юридичних договорів

Німецька мова розвивається завдяки наявності складної системи термінологічних одиниць, які відіграють ключову роль у передачі спеціалізованих знань у різноманітних галузях. Ця типологія термінологічних одиниць дозволяє глибше зрозуміти складні структури та різноманітність форм, які використовуються для формулювання фахових понять у таких сферах, як наука, техніка, право, медицина та інші. Типологія німецьких термінологічних одиниць включає класифікацію мовних елементів, які використовуються для вираження фахових та технічних понять, з основними категоріями [15, с.72]:

Відповідно до способу словотворення [15]:

–Складні слова — німецька мова часто використовує складення слів для створення нових термінів, наприклад, «*Computervirus*» як комбінація слів «*Computer*» і «*Virus*».

–Деривація — створення нових термінів за допомогою додавання префіксів або суфіксів, як «*Informatik*», що походить від «*Information*» з суфіксом «-ik».

–Акроніми та абревіатури широко використовуються, наприклад, «DNA» для «*Desoxyribonukleinsäure*».

Утворення спеціалізованих термінів [15]:

–Запозичення, особливо з англійської мови, як у випадку з «internet».

–Калька, як «*Fernsehen*» від англійського «*television*».

–Галузева спеціалізована лексика, наприклад, медичні терміни «*Herzinfarkt*» чи «*Krebs*».

Семантична типологія включає загальні і спеціалізовані терміни. Наприклад, «*Tier*» як загальний термін та «*Hund*» або «*Katze*» як специфічні терміни в області зоології.

Ієрархічна організація термінології, як у таксономії, де «*Säugetier*» є більш загальним терміном порівняно з «*Hund*» або «*Katze*».

Граматичні особливості, включаючи рід і форми множини, які впливають на використання термінологічних одиниць у мові. Стандартизація і управління термінологією за підтримки організацій, таких як DIN, і використання баз даних для забезпечення точності і стандартизації використання термінів.

Словотвірні механізми німецької юридичної мови значно впливають на формування спеціалізованої термінології, що необхідна для точного вираження правових концепцій. Ці механізми включають різноманітні способи творення слів, які дозволяють структурувати складні правові поняття. Німецька мова використовує складні словотвірні конструкції, демонструючи лінгвістичну точність і багатство в юридичному дискурсі [26, с.98].

Науковці класифікують німецькі юридичні термінологічні одиниці на морфологічні та неморфологічні. Морфологічний спосіб включає словотворення, афіксацію, та створення аббревіатур, тоді як неморфологічний охоплює морфолого-синтаксичні та лексико-семантичні методи.

Відомий мовознавець В. Рєзнік поділяє німецькі юридичні терміни на дві основні категорії: терміни-словосполучення та терміни-слова, залежно від їхньої морфологічно-синтаксичної структури [29, с.43].

Основні способи німецького іменникового словотвору включають (рис. 2.1):

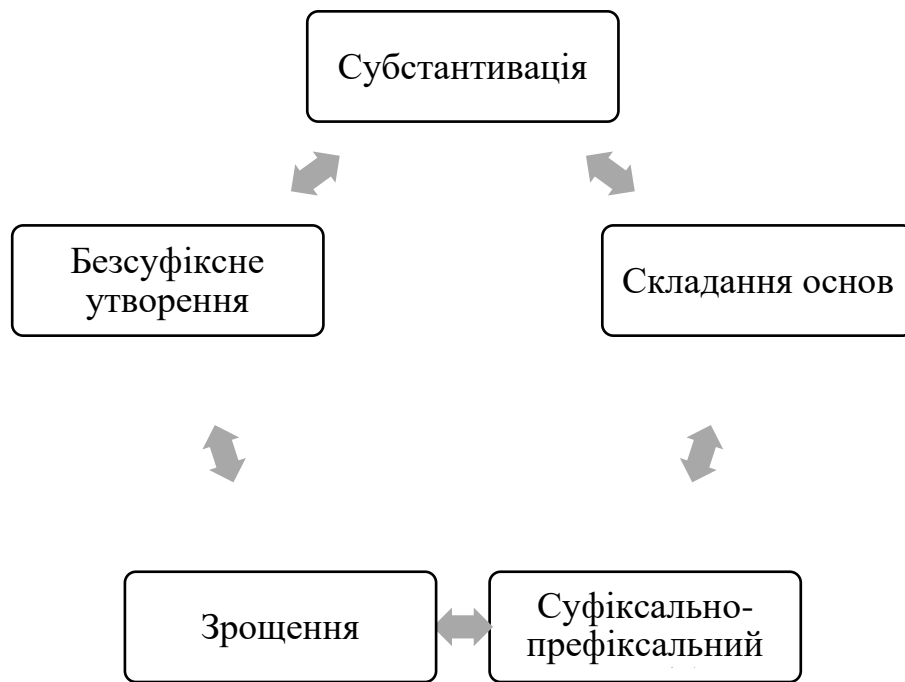

Рис. 2.1 Основні способи німецького іменникового словотвору

Джерело: [29, с.44]

Зрощення, наприклад, «*die Beschlußfassung*» (прийняття рішення) та «*die Gesetzgebung*» (законодавство);

Суфіксально-префіксальний спосіб, з префіксацією, як у «*der Verdacht*» (підозра) та суфіксацією в «*die Anfrage*» (запит);

Складання основ, як у «*das Grundstück*» (земельна ділянка) або «*die Eigenmacht*» (самоправність);

Субстантивация, що включає перехід інших частин мови в іменники, як «*der Gefangene*» (заарештований) та «*der Angestellte*» (службовець)

Безсуфіксне утворення іменників від дієслівних основ, наприклад, «*beantragen*» переходить в «*der Antrag*» (клопотання) і «*zurücknehmen*» стає «*die Rücknahme*» (відкликання) [29].

Морфологічна структура німецької юридичної мови відрізняється значною складністю, оскільки включає не лише іменники, а й інші частини мови, такі як прислівники, дієслова та прикметники, які активно використовуються для формування фахової термінології. Словотворення в

німецькій правовій мові охоплює використання різноманітних механізмів, таких як запозичення, словоскладання та афіксація. Афіксація, зокрема, є одним із найпоширеніших способів утворення юридичних термінів, оскільки дозволяє створювати нові слова шляхом додавання префіксів та суфіксів до існуючих основ, модифікуючи їх значення та граматичні характеристики.

Найбільш продуктивні суфікси включають [17]:

- «*ung*», що утворює іменники від дієслів, як «*Vertrag*» від «*vertragen*»;
- «*keit*» та «*heit*», що перетворюють прикметники на іменники, як «*Freiheit*» від «*frei*» та «*Gerechtigkeit*» від «*gerecht*»;

- «*er*», що формує іменники від дієслів, як «*Verkäufer*» від «*verkaufen*»;
- «*nis*», що також формує іменники від дієслів, як «*Erkenntnis*» від «*erkennen*».

- Префікси включають:

- «*rechts-*», що утворює прикметники та іменники, пов'язані з правом, як «*rechtsfähig*» від «*rechts*» та «*fähig*», та «*Rechtsordnung*» від «*rechts*» та «*Ordnung*»;

- «*un-*», що формує прикметники та іменники з протилежним значенням, як «*ungerecht*» від «*un*» та «*gerecht*», та «*Unrecht*» від «*un*» та «*Recht*»;

- «*ver-*», що утворює дієслова, спрямовані на взаємодію, як «*verklagen*» від «*ver*» та «*klagen*», та «*verurteilen*».

Ці афікси дозволяють з точністю формувати специфічну термінологію, яка відіграє ключову роль у німецькій правовій системі, забезпечуючи точність і ясність у юридичному дискурсі. Процес афіксації в німецькій мові є динамічним і постійно розвивається, включаючи створення нових термінів та адаптацію існуючих слів до змінюваних юридичних реалій.

Переклад німецьких юридичних термінів українською мовою становить особливий виклик. Складність правової мови, відмінності у

правових системах і обмежена доступність термінологічних баз даних вимагають ретельного підходу та застосування відповідних методів і процедур перекладу.

Одним із перших кроків у перекладі юридичних текстів є аналіз структури та семантичних характеристик правових термінів у сучасній німецькій мові. Для того щоб перекласти ці терміни українською мовою, перекладачі спочатку мають зрозуміти їхні семантичні характеристики у німецькій мові. Це передбачає виявлення специфічних значень, які термін має в правовому контексті, а також розуміння основних концепцій і принципів, що лежать в їхній основі. Наприклад, німецький правовий термін «*Eigentum*» (власність, майно) може позначати не лише право володіння річчю, але й специфічні правові права та обов'язки, пов'язані з цим [42, 59].

Спочатку розглянемо методи перекладу:

– Дослівний (прямий) переклад є найпростішим методом і може застосовуватися для однозначних термінів з ідентичним значенням в обох мовах. Однак тут слід бути обережним, оскільки юридичні терміни часто є багатозначними, і їхнє значення може варіюватися залежно від контексту. Цей метод рідко застосовується, оскільки багато юридичних концепцій є культурно специфічними: *der Binnenmarkt* – внутрішній ринок; *der Autodieb* – викрадач автомобіля; *die Wertpapiere* – цінні папери, *der Arbeitsvertrag* – трудовий договір. Однак, застосування цього методу обмежене, оскільки більшість юридичних понять є культурно та правово специфічними. Наприклад, німецьке слово «*Eigentum*» може бути перекладене як «власність», але для правильного тлумачення інколи потрібна додаткова конкретизація, з огляду на контекст договору.

– Також існує змішаний переклад (як підтип): *das Bestandobjekt* – об'єкт найму, *das Amtsblatt* – Офіційний вісник; *Ausschuss der Ständigen Vertreter* – Комітет постійних представників.

– Адаптація – це пристосування терміну до української правової мови та мовних звичок. При цьому термін адаптується до граматичних правил української мови та за необхідності замінюється відповідним українським еквівалентом: *die Konvergenz* – конвенція; *die Integration* – інтеграція; *die Legitimität* – легітимність; *die Diversifikation* – диверсифікація. Наприклад, термін «*Schuldrecht*» може бути адаптований як «зобов'язальне право», що ближче за змістом до української правової системи, хоча прямий переклад був би просто «право боргів».

– Калькування – це запозичення німецького терміна в українську мову. При цьому термін транскрибується і, за необхідності, адаптується до української фонетики: *der Bürger* – бюргер, *der Bundesrat* – бундесрат; *der Kanzler* – канцлер; *der Notar* – нотаріус [46]. Він використовується рідше, оскільки не завжди відповідає юридичній практиці мови-цілі. Наприклад, термін «*Kanzler*» може бути перекладений як «канцлер», оскільки цей термін використовується і в українському юридичному контексті.

– Описовий переклад – це пояснення терміна українською мовною комбінацією або реченням. Цей метод застосовується, коли не існує однозначного українського еквівалента або термін занадто складний: *Verordnung* – регламент (фахова мова європейського права); *haftbar* – відповідальний; *die Körperverletzung mit Todesfolge* – тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого; *die Kreisstraße* – вулиця, що становить частину дороги місцевого значення. У випадках, коли німецький юридичний термін не має точного еквівалента в українській правовій системі, використовується описовий переклад. Це передбачає пояснення юридичної концепції за допомогою кількох слів або речення. Наприклад, термін «*Vertragsstrafe*» може бути перекладений як «штрафна санкція за невиконання умов договору», оскільки прямий переклад не надає достатньої ясності.

Експліцитне визначення – це точне визначення терміну в тексті. Цей метод використовується для уникнення непорозумінь та забезпечення правової визначеності: *die Kriminalstrafe* – кримінальне покарання; *die Öffentlichkeit des Gerichtsverfahrens* – публічність судочинства [55].

Створення неологізмів. У деяких випадках необхідно створювати абсолютно нові терміни для представлення специфічних юридичних концепцій або практик з німецької правової системи, для яких в українській мові немає відповідників: *das Beitrittsland* – країна-кандидат, яка знаходиться на останньому етапі до вступу в Європейський союз [39].

Вибір відповідного методу перекладу залежить від різних факторів, таких як:

- Тип терміну: однозначні або багатозначні терміни, абстрактні або конкретні поняття;
- Контекст: значення терміну в реченні та в юридичному контексті;
- Мета використання: переклад для фахівців або для широкої аудиторії [23].

Окрім методів перекладу, можуть застосовуватися різні процедури перекладу для підвищення якості перекладу. До них належать:

–Пошук термінології: використання термінологічних баз даних та фахових словників;

–Контекстний аналіз: врахування контексту речення та юридичного контексту;

–Порівняння з паралельними текстами: порівняння з перекладами подібних текстів;

–Забезпечення якості: редагування та коректура перекладу [4, 59]

Застосування відповідних методів та процедур перекладу з урахуванням специфічних вимог кожного тексту є необхідним для забезпечення високоякісного перекладу. Ці методи та процедури вимагають глибокого розуміння не лише мов, але й правових систем та культур.

Виклик для перекладачів полягає в тому, щоб точно зрозуміти значення та контекст німецьких правових термінів і передати їх українською мовою так, щоб це відповідало як духу, так і букві оригіналу [49].

Для ефективного спілкування між багатомовними учасниками важливо створювати тексти на цільовій мові, які були б комунікативно рівнозначними до оригінального тексту на іноземній мові. Така комунікативна еквівалентність відіграє ключову роль у процесі розуміння механізмів перекладу іншомовних матеріалів. Для перекладача, кожен текст служить як однаково важлива форма того самого повідомлення і повинен мати однаково функціональну та структурну семантичну ідентичність. У перекладі юридичних документів досягнення такої еквівалентності можливе лише тоді, коли перекладач має юридичні знання обома мовами. Основне розуміння юридичної термінології є обов'язковим для перекладачів у юридичній сфері [55].

Також важливо враховувати, що юридичні терміни повинні відображати правову реальність країни. Кожен юридичний термін має точно передавати зміст державно-правового явища або соціальної практики і бути однозначним у своїх правових тлумаченнях. Розбіжності між сенсом та змістом терміну можуть призвести до втрати його значення і спотворення його соціального призначення. Основна функція юридичної термінології полягає не лише в точному визначенні правових явищ, але й у їхньому прикладному значенні для професійної юридичної діяльності. Трансформація у перекладі часто використовується для забезпечення оптимальної передачі сенсу.

Питання трансформацій у перекладацькій практиці давно вивчається науковцями і, хоча існують розбіжності щодо методів і технік, загальна думка полягає в тому, що перекладацькі трансформації можуть включати лексичні, граматичні та комплексні зміни. Різні мови мають унікальні особливості, пов'язані з історією і культурою їх носіїв, що впливає на

розвиток їх лексичних систем і може створювати специфічні мовні кліше. Такі особливості можуть вимагати лексичних трансформацій, що не просто замінюють слова, а забезпечують їх контекстуальні еквіваленти для вірного передавання змісту.

Перекладачі в своїй практиці часто вдаються до транслітерації, особливо при роботі з абрєвіатурами. Ось кілька прикладів використання транслітерації у юридичних документах [50]:

– *GATS – ГАТС* (англ. *General Agreement on Trade in Services* / нім. *Allgemeine Abkommen über den Handel mit Dienstleistungen* / укр. *Генеральна угода про торгівлю послугами*);

– *TRIPS-Abkommens – Угода про ТАПІВ* (англ. *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* / нім. *Übereinkommen über handelsbezogene Aspekte der Rechte des geistigen Eigentums* / укр. *Угода про торгові аспекти прав інтелектуальної власності*);

– *WTO-Abkommen – угода про ВТО* (англ. *World Trade Organization* / нім. *Welthandelsorganisation* / укр. *Всесвітня торгівельна організація*).

У текстах німецької та української мов на основі англійських назв договорів формуються відповідні абрєвіатури. Наприклад, в українському та англійському варіантах абрєвіатура WTO збігається, що викликає питання: чи є це результатом перекладу, чи транслітерації.

Лексична трансформація конкретизації виявляється у перекладі німецьких іменників, які у юридичному контексті набувають специфічних значень українською мовою. Так, німецьке слово «*Vermutung*», яке загалом означає «припущення», у правовому контексті перекладається як «презумпція», що має вузьке значення: «*Somit besteht die Vermutung, dass ein Regelverstoß nachteilige Auswirkungen auf andere Mitglieder hat*» — «Це означає презумпцію того, що порушення правил тягне за собою несприятливі наслідки для інших членів.»

Схожа ситуація з німецькими іменниками «*Widerspruch*» та «*Konflikt*», які в перекладі можуть отримати значення «колізія», що є більш специфічним у юридичній сфері: «*Zur Vermeidung von Konflikten sollen Regeln und Verfahren herangezogen werden*» — «Правила та процедури слід застосовувати, щоб уникнути колізії.» Таке використання терміну «колізія» відображає більш точно та професійне вживання слова, що відрізняється від загального значення слова «конфлікт», що вказує на «гострий стан справ».

[45]

Німецькі терміни «*Prüfung*» та «розгляд» відрізняються за семантичним обсягом, оскільки «*Prüfung*» більш конкретно означає «контроль» або «перевірку». В перекладацькій практиці також зустрічаються випадки, коли декілька синонімічних термінів перекладаються одним словом: «*die Verletzung*», «*der Verstoß*» перекладаються як «порушення», а «*die Vorlagen*», «*die Stellungnahmen*», «*die Darlegungen*» перекладаються як «заяви».

Терміни «*Verletzung*» та «*Verstoß*» можна вважати рівнозначними варіантами для «порушення», але «*Vorlagen*», «*Stellungnahmen*» та «*Darlegungen*» мають семантичні відмінності та різне вживання. Німецький іменник «*Vorlagen*» є узагальненою назвою для будь-якого документа, що подається для розгляду, а «*Darlegung*» має пряме значення «виклад, пояснення» і використовується, коли потрібно описати ситуацію [45].

«*Stellungnahme*», яка перекладається як «виклад думки / точки зору», має значення схоже на «*Darlegung*» і використовується для вираження думок стосовно певної ситуації. В українській мові вживається «заява» для позначення «офіційного повідомлення в письмовій формі», що не повністю відповідає значенню «висловлення думки про обставини». Ця семантична різниця може бути обґрунтованою, оскільки в українській мові бракує терміну з точно відповідною семантикою.

Німецьке вираз «*Bezug nehmen auf etw.*» часто перекладається українською мовою як «вказувати» або «називати», демонструючи лексичну трансформацію конкретизації. Цей вираз в німецькій мові означає «посилатися на щось», що є більш конкретним, ніж українські еквіваленти. «Вказувати» взагалі означає спрямування уваги, а «називати» стосується ідентифікації або уточнення об'єкта на який є посилення.

Наприклад, німецьке словосполучення «*Einspruch erheben*», яке дослівно може перекладатися як «підняти заперечення», у контексті юридичних текстів часто перекладається як «подати апеляцію». Це відображає конкретизацію, оскільки український переклад звужує значення до конкретної юридичної процедури. В інших контекстах «подавати» може мати інші відповідники в німецькій мові, як у випадку з «*eine Beschwerde vorbringen*» («подавати скаргу»), де «*vorbringen*» вживається у значенні «подавати» [12, с.34].

Що стосується модуляції, вона є широко поширеним видом лексичної трансформації в перекладах німецьких юридичних текстів. Цей процес включає смислові зміни, які часто відбуваються при перекладі прийменників. У багатьох випадках, німецькі прийменники перекладаються заміною простого прийменника на складнішу конструкцію, що включає додаткову контекстуальну інформацію, наприклад, згадку про документ або процедуру. Це призводить до різних перекладів одного прийменника залежно від контексту, де він вживається.

Прийменник «*gemäß*» у німецькому мовному контексті часто перекладається на українську як «на основі» або «відповідно до», що демонструє прийом модуляції для уникнення повторів та адаптації до контексту. Наприклад, у фразі «*Konsultationen gemäß Artikel XXII*» це виражається як «консультації, що проводяться на основі статті XXII». В іншому випадку, як у «*Streitigkeiten, die gemäß den Konsultations- und Streitbeilegungsbestimmungen der in Anlage 1 vorgelegt werden*»,

перекладається як «суперечки, що передаються на розгляд відповідно до положень про консультації та про врегулювання спорів Угод, перерахованих у Додатку 1» [12, с.45].

Інший німецький прийменник «*im Rahmen*» у фразі «*im Rahmen dieser Vereinbarung*» в українському відповіднику зазвичай вживається як «в рамках», що підкреслює обмеженість дійсності в межах домовленості, тобто діяльність сторін має базуватися лише на цій домовленості.

У випадках вживання «*nach*» з юридичними термінами чи процедурами, такими як «*nach diesen Verfahren*» або «*nach Artikel 13 Absatz 2 eingesetzte Sachverständigengruppen*», переклад зазвичай включає вирази «згідно з» або «відповідно до», що вказує на чітке слідування до вказаних процедур або положень. В той же час, у фразах типу «*Verfahren nach Artikel 21*», де дія вказується дієприкметниковою формою, використовується прийом конкретизації, перетворюючи прийменник на дієприкметникову форму, щоб вказати на процедури, передбачені статтею.

У випадках з німецьким прийменником «*gemäß*» перекладачі часто використовують «на основі» або «відповідно до» для уникнення повторів та для відтворення змісту залежно від контексту. Наприклад, вираз «*Konsultationen gemäß Artikel XXII*» перекладається як «консультації на основі статті XXII», а в іншому контексті, наприклад «*Streitigkeiten, die gemäß den Konsultations- und Streitbeilegungsbestimmungen der in Anlage 1 vorgelegt werden*», це може бути «суперечки, що передаються на розгляд відповідно до положень про консультації та про врегулювання спорів, зазначених у Додатку 1» [12].

Прийменник «*über*» часто переосмислюється і перекладається як «щодо», як у «*Konsultationen über deren Rechte und Pflichten*», що перекладається як «консультації щодо їхніх прав та обов'язків». Також «*aus*» може перекладатися як «через» або «у силу», залежно від контексту,

наприклад «*aus zwingenden Gründen*» може стати «у силу вимушених обставин».

Модуляція зустрічається і в адаптації прикметників. Наприклад, «*Allgemeine Bestimmungen*» може перекладатися як «загальні положення», а «*Allgemeines Abkommen über den Handel mit Dienstleistungen*» може перекладатися як «Генеральна угода з торгівлі послугами». У словосполученні «*zuständige Organe*» прикметник «*zuständig*» перекладається як «компетентні органи», що відображає відповідальність і спроможність органу регулювати певні питання [18, с.176].

Термін «*Hohe Beamte*» може перекладатися як «старші посадові особи», де «*hohe*» відображає високий статус чи позицію. У словосполученні «*Zwingende Gründe*», де «*Gründe*» означає причини чи передумови, перекладач може використати «вимушені обставини» для вираження ідеї, що сторони угоди змушені діяти певним чином через зазначені умови.

При перекладі аналітичних дієслівних конструкцій часто використовуються однокореневі дієслова, що робить переклад більш компактним. Наприклад, конструкція «*Eine Frage zur Sprache bringen*» може бути перекладена як «поставити питання», хоча можна було б використати дієслово «озвучити». Це приклад модуляції, де ставлення питання до аудиторії передається більш сталим українським виразом.

Так само, аналітична структура «*zu Protokoll nehmen*», що означає «включити до протоколу», в українській мові перекладається як «зафіксувати». Дієслово «*nehmen*», яке зазвичай означає «брати», у цьому контексті передається через більш точне «фіксувати», що стосується запису інформації в офіційний документ. При цьому іменник «*Protokoll*» може бути опущений, оскільки контекст дає зрозуміти, що мова йде про протокол [18, с.177].

Вираз «*der Auffassung sein*» також спрощується при перекладі, перетворюючись на дієслово «вважати». Це забезпечує лаконічний переклад, оскільки аналітичні конструкції зазвичай не використовуються в українській мові для приєднання підрядних речень.

2.2 Аналіз типових помилок і труднощів, що виникають під час перекладу німецьких юридичних договорів

Передача німецьких юридичних термінів українською мовою приносить різні проблеми, які включають як мовні, так і правосистемні виклики. Ці проблеми виникають головним чином через відмінності між двома мовами та відповідними правовими системами, які вони представляють.

Насамперед, прямий переклад є частою проблемою. Багато німецьких юридичних термінів не мають прямих відповідників в українській мові, що частково зумовлено різними правовими традиціями та системами. Німецька правова система використовує специфічні концепції, які можуть бути відсутніми в українській правовій традиції [40].

Іншою проблемою є семантична точність. Юридична термінологія часто є високоспеціалізованою та точною. Правильна передача цієї точності іншою мовою може бути складною, особливо якщо в мові перекладу бракує спеціалізованих термінів [40].

Крім того, існує проблема культурної адаптації. Оскільки правові системи глибоко вкорінені в культурні та історичні контексти відповідних країн, деякі терміни та концепції, які зрозумілі та релевантні в німецькому праві, можуть здатися чужими або нерелевантними в українському контексті [11, с.124].

Збереження формальних і стилістичних особливостей юридичних текстів також є викликом. Юридичні документи дотримуються певних

формальних конвенцій і стильових настанов. Передача цих особливостей українською мовою вимагає глибокого розуміння формальних аспектів обох мов [46].

Нарешті, варто враховувати необхідність постійного оновлення. Правові системи постійно розвиваються, і разом з ними змінюються використовувані терміни та концепції [8].

Центральним аспектом перекладу юридичних термінів є необхідність точності. Юридичні тексти повинні бути перекладені точно, щоб зберегти точне значення оригінального тексту. Помилки або неточності можуть призвести до непорозумінь або юридичних хибних тлумачень, що може мати серйозні наслідки [49].

Багато юридичних концепцій, які існують в одній правовій системі, не мають прямого відповідника в іншій. Тому переклад часто вимагає не лише знаходження еквівалентних термінів, але й розуміння та пояснення основоположних правових принципів і структур.

Послідовність у термінології також має велике значення. У юридичній фаховій мові специфічні терміни повинні використовуватися послідовно, щоб уникнути плутанини та зберегти зв'язність тексту. Використання прецедентів і посилань є ще одним ключовим елементом. Юридичні переклади часто потребують посилань на попередні справи або юридичні рішення, що були складені оригінальною мовою [42].

Нарешті, важливу роль відіграє адаптація до правових форматів і конвенцій. Юридичні документи часто дотримуються суворих правил форматування та містять специфічні формальні елементи, які мають бути збережені під час перекладу.

J. Albrecht класифікує труднощі перекладу юридичної термінології наступним чином: труднощі, пов'язані з особливостями правового терміна; труднощі, що виникають через невідповідність правових систем держав; суб'єктивні труднощі. Розглянемо кожен тип труднощів детальніше [36].

Аналізуючи труднощі, пов'язані з особливостями юридичного терміна, слід зазначити, що в юридичному перекладі особливу увагу необхідно приділяти аббревіатурам (*SozR.* від *Sozialrecht* – соціальне право ФРН; *Übk.* від *Übereinkommen* – угода, конвенція; *RSO* від *Rechtssicherungs-Ordnung* – порядок правового забезпечення; *SÜ* від *Sicherungsübereinigung* – «забезпечувальна» передача власності; *AGB* від *das Arbeitsgesetzbuch* – Кодекс законів про працю, *Angekl.* від *der Angeklagter* – обвинувачуваний, *Cod.* від *der Kodex* – кодекс, *GeschO* від *die Geschäftsordnung* – регламент, статут діловодства, *SVA* від *die Sozialversicherungsanstalt* – відділ соціального страхування). До цього також відносяться «хибні друзі перекладача» (*die Regelung* – правило, норма, положення, а не регулювання; *das Kreditinstitut* – банк, а не інститут, в якому готують кредиторів або де можна навчатися в кредит) [22, с.473].

Лінгвістка О. Шаблій ґрунтовно дослідила німецькі юридичні аббревіатури та поділила їх на кілька груп [34]:

– Назви органів влади, судових установ, спілок і організацій: *LT* – *Landtag* – ландтаг; *ICH* – *Internationaler Gerichtshof* – Міжнародний суд;

– Назви галузей права: *BauR* – *Baurecht* – будівельне право;

– Назви адміністративних і регулювальних документів та їх походження: *KostO* – *Kostenordnung* – положення про витрати;

– Види професій, посад і сторін у правовому обігу: *Anm.* – *Anmelder* – заявник; *Rh.* – *Rechtsberater* – юрисконсульт;

– Назви друкованих засобів масової інформації: *Archkrim* – *Archiv für Kriminologie* – щомісячний журнал «Архів кримінології»; *JIR* – *Journal für Internationales Recht* – «Журнал міжнародного права»;

– Прикметники, які є складовими частинами термінологічних фраз: *kfm.* – *kaufmännisch* – комерційний.

Найпоширеніша помилка під час перекладу «хибних друзів перекладача» полягає в тому, що їх сприймають як інтернаціоналізми та

передають значення на рідній мові, використовуючи схожий лексичний елемент [22, с.474].

Згадаємо термін «*die Strafe*», який у німецько-українському словнику правових термінів має еквівалент «покарання». Український термін «штраф» у значенні «грошовий штраф» у німецькій мові має такі відповідники:

- 1) *das Zwangsgeld* – штраф;
- 2) *die Buße* – штраф, пеня;
- 3) *das Bußgeld* – грошовий штраф;
- 4) *die Geldbuße* – грошовий штраф;
- 5) *die Geldstrafe* – грошовий штраф, пеня; 6) *die Bestrafung* – покарання, кара, штраф [44].

Словник Дуден надає три визначення терміна «*die Strafe*» [44]:

1. Щось, чим когось карають, що призначене як помста або покарання за скоєну провину або необдуманий вчинок (у формі примусу зробити щось неприємне або пережити щось неприємне);
2. Покарання у вигляді позбавлення волі;
3. Грошовий штраф.

Ми бачимо, що «*die Strafe*» частіше використовується у значенні «покарання», тоді як значення «грошовий штраф» стоїть лише на третій позиції. Це викликає проблему перекладу українського терміна «грошовий штраф» німецькою мовою, оскільки в німецькій мові існує низка синонімічних термінів для цього поняття.

Труднощі, що виникають через розбіжності між правовими системами держав, зумовлені відмінностями у значеннях, які передають аналогічні терміни, існуванням одиниць, специфічних для однієї правової системи, та відсутністю перекладних еквівалентів в іншій. Це пов'язано з різними політичними структурами держав та нестачею реалій, пов'язаних із

німецькомовними правовими термінами в українській мові: *der Bundesanwalt* – *федеральний прокурор*; *die Autobahnbenutzungsgebühr* [22].

Суб'єктивні труднощі пов'язані з недостатньою підготовкою осіб, які беруть участь у перекладацькій діяльності. У цьому випадку можуть виникнути проблеми з «хибними друзями перекладача». Це трапляється через брак знань правової системи країни, з якої здійснюється переклад, а також через недостатню обізнаність із правовими питаннями [22, 59]

Отже, переклад юридичних термінів є спеціалізованою діяльністю, яка вимагає високого рівня мовної компетенції, розуміння правової системи та культурної чутливості. Перекладачі повинні не лише точно розуміти значення термінів обох мов, але й враховувати правові концепції та культурні контексти, в яких ці терміни використовуються.

Переклад юридичної термінології німецької мови вимагає від перекладачів глибокого розуміння юридичних понять та систем, а також врахування відсутності прямих еквівалентів у цільовій мові. Це особливо важливо у контексті ідіоматичних виразів та культурних особливостей, які можуть мати значення, що не передаються дослівно. Послідовність та однорідність у перекладі критично важливі для забезпечення юридичної точності та узгодженості.

З огляду на значення внутрішньодержавних та міждержавних юридичних норм, перекладачі мають володіти знаннями обох систем. Наприклад, терміни з німецької правової системи, як «*der Bundesamt*» та «*der Reichskanzler*», можуть не мати прямих відповідників в українській мові, що вимагає від перекладача знання контексту та адаптації [47].

Складнощі перекладу також посилюються через використання специфічних скорочень та аббревіатур, які можуть бути незрозумілими поза юридичними текстами, наприклад, «*EG*», «*a. D.*», «*a. L.*», та «*A. A.*». Запозичення з латини та французької мов, такі як «*vital*», «*cessio legis*»,

«*Juris Doctor*», та «*ad interim*», також вимагають від перекладачів знання і використання точних юридичних еквівалентів.

При перекладі юридичних термінів застосовуються різні трансформації для адаптації і розуміння тексту цільовою аудиторією. Наприклад, для передачі безеквівалентних елементів оригіналу можуть використовуватися компенсаційні прийоми: «*Die vor einer Eheschließung stehen*» передається як «*ті, хто збирається одружитися*», «*Erneut verheiratet*» – «*перебуває у повторному шлюбі*», «*Jahresfrist*» – «*термін в один рік*», «*Die Frist beginnt mit dem Zeitpunkt ... zur Kenntnis gelangt sind*» – «*термін починається з моменту пізнання...*», «*Behinderte Kinder*» – «*діти-інваліди*», «*gerichtlich*» – «*у судовому порядку*». Ці приклади демонструють, як можна забезпечити точність та зрозумілість перекладу, враховуючи культурні та мовні відмінності [47].

Переклад юридичних документів з німецької на українську мову включає особливі виклики, пов'язані з лінгвістичними, правовими та культурними різницями, які можуть призвести до типових помилок та труднощів. Розгляд змісту такого складного закону, як «*Gesetz zur Bekämpfung des Rechtsextremismus und der Hasskriminalität*», вимагає детального аналізу та адаптації юридичних концепцій до відповідності українським правовим нормам та культурному контексту.

Перше виклик, з яким зіштовхуються перекладачі, полягає в різниці між мовними сім'ями, до яких належать німецька та українська мови. Це призводить до відмінностей у граматичній структурі, використанні слів та формуванні фраз, що може ускладнити точний переклад без прямих мовних еквівалентів. Наприклад, комплексні юридичні терміни, як «*Hasskriminalität*», в українській мові часто вимагають більш описового перекладу або навіть створення нових словосполучень для адекватного вираження законодавчих понять.

Другий виклик пов'язаний з високою специфічністю та технічністю юридичної мови. Юридичні терміни часто містять конкретні культурні та правові нюанси, які можуть відсутні в цільовій мові. Тому перекладачам необхідно не просто перекласти слова, а відтворити їх юридичний контекст і значення. З цієї причини важливо, щоб перекладачі мали глибокі знання не тільки мови, але й правових систем обох країн.

Однією з найбільших помилок при перекладі може стати недостатня увага до юридичної точності, що призводить до втрати важливих правових деталей та може вплинути на інтерпретацію закону. Використання кальок або дослівний переклад часто є недостатнім для передачі повного юридичного змісту, оскільки окремі поняття можуть мати унікальні аспекти, які важливо точно відтворити.

Щоб уникнути цих помилок, в перекладі німецьких юридичних договорів використовуються різні методи адаптації [27, с.71]:

– Транслітерація і калькування застосовуються для створення точних технічних термінів, коли відповідники відсутні в українській мові.

– Описовий переклад використовується для пояснення термінів через їх функції або значення.

– Компенсація застосовується, коли потрібно замінити термін на інший, який краще відповідає контексту цільової мови.

Ці методи дозволяють перекладачам зберігати правову точність та стиль оригінальних документів, адаптуючи текст до культурних та юридичних вимог цільової аудиторії.

РОЗДІЛ III

ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПЕРЕКЛАДУ

3.1 Порівняльний аналіз перекладів конкретних договорів

Для перекладача культурні знання мають велике значення, особливо коли мова йде про те, щоб текст на мові перекладу звучав природно, як ніби його створив носій мови. Розуміння культурного контексту та особливостей регіональних реалій допомагає перекладачу діяти як культурний посередник. Згідно з Ф. Пепке, успіх перекладу залежить від знань перекладача про культурний та контекстуальний зв'язок тексту. Юридичні тексти, такі як статті з юридичною інформацією чи приватноправові договори, включають терміни, які часто мають культурно-специфічні відмінності і можуть виникати труднощі через відсутність аналогів у іншій мовній системі [28].

Переклад юридичної термінології може ускладнюватись кількома аспектами [28, с.18]:

– Специфіка юридичних термінів, як-от вживання кліше, аббревіатур, а також «фальшиві друзі» — слова, що здаються схожими але мають різне значення.

– Різниця в юридичних системах, яка веде до невідповідностей в термінології та відсутності еквівалентів (наприклад, німецький термін «*Bundesanwalt*» можна порівняти з «Генеральним прокурором» в Україні, але дослівний переклад неможливий).

– Суб'єктивні труднощі через недостатню підготовку перекладачів.

Також, особливістю німецьких юридичних термінів є їхня полісемія і синонімічність, що може спричиняти труднощі при перекладі. Наприклад,

слово «*Schuld*» може означати «вину», «грошовий борг», «зобов'язання» чи «шкоду», а термін «*Verbrechen*» може бути перекладений як «злочин», «кримінальне каране діяння», «проступок» тощо.

У зв'язку з цим, порівняльний аналіз конкретних договорів у перекладі вимагає глибокого розуміння юридичних систем обох країн, а також культурних особливостей, що впливають на вибір термінології і формулювань.

При перекладі юридичних текстів, культурні знання відіграють ключову роль, особливо коли реалії однієї культури не мають прямих аналогів у іншій. Розглянемо докладніше деякі категорії проблем, що виникають при таких перекладах [57]:

– Відсутність культурних еквівалентів: наприклад, німецькі терміни як *Reichsgesetz* (імперський закон) чи *Hitlerjugend* (Гітлерюгенд) не мають прямих відповідників в українській культурі. Це створює проблеми при перекладі, адже такі поняття залучають специфічні історичні та культурні контексти, які можуть бути незрозумілі цільовому читачу.

– Формальні розходження між культурами: юридичні процедури чи документи, такі як нотаріальні договори купівлі-продажу, існують і в Німеччині, і в Україні, але їхні форми відрізняються. Такі розбіжності вимагають від перекладача не лише лінгвістичної, але й юридичної обізнаності, щоб правильно відтворити суть документу в цільовій мові.

– Унікальність термінів для певної культурної області: часові поняття, як «квартал» у контексті чверті року, та їхні відповідники, наприклад, німецьке «*Trimester*» для періоду в чотири місяці, вимагають від перекладача адаптації, щоб зберегти точність і розуміння в контексті цільової мови.

– Необхідність адаптації назв установ і аббревіатур: назви корпорацій, організацій або специфічні скорочення можуть створювати проблеми при перекладі. Інколи ці назви вимагають дослівного перекладу або повного

переосмислення для збереження змісту в цільовій мові. Наприклад, скорочення GEZ (*Gebühreneinzugszentrale*) може бути незрозуміле без додаткового пояснення що це «Центральне агентство збору платежів».

При перекладі юридичних документів важливо враховувати різні аспекти державного устрою і культурних особливостей країн. Наприклад, назви державних органів і установ не можна перекладати, замінюючи на аналогічні, якщо такі аналоги лише частково перекривають функції вказаних у тексті. В таких випадках доцільно здійснювати дослівний переклад, якщо це не спотворює зміст і не вносить плутанини у розуміння тексту. Наприклад, назви такі як «Німецька Демократична Республіка» чи «Федеративна Республіка Німеччина» слід перекладати дослівно, а такі установи як «Бундестаг» чи «Федеральний Конституційний Суд» — теж, з можливим додаванням оригінальної назви в дужках для збереження точності [56].

Необхідність використання різних реєстрів мови в німецькому юридичному дискурсі, де особливу увагу приділяється офіційності та ввічливості, також є ключовим аспектом. Титули та форми звернення, як «Exzellenz», що були вживані для звернення до високопоставлених осіб у Німеччині, вимагають особливої уваги при перекладі, оскільки подібні форми можуть не мати прямих відповідників в інших культурах або мовах.

У контексті перекладу німецьких юридичних договорів важливо розуміти не лише термінологічні особливості, але й структуру та логіку побудови юридичних текстів у німецькій правовій системі. Німецьке право має специфічну термінологію та інтерпретацію понять, яка часто відрізняється від української, що створює певні труднощі під час перекладу. Нижче на основі аналізу практичних прикладів з діяльності юридичної компанії *Horak Rechtsanwälte* (Ганновер, Німеччина) розглянемо основні проблеми та оптимізаційні підходи у перекладі німецьких договорів [62].

Однією з ключових проблем є переклад юридичних термінів, які в німецькій мові мають специфічне значення, зумовлене національним правом. Наприклад, термін *Insolvenzanfechtung* дослівно можна перекласти як «оспорення банкрутства», однак в українській правовій системі його частіше перекладають як «оскарження визнання банкрутства» або «оскарження правомірності банкрутства». Важливо правильно відтворити значення цього терміну, враховуючи контекст, у якому він використовується, щоб уникнути юридичних неточностей. У тексті *Horak Lawyers* цей термін використовується в реченні [62]:

«Natürlich wehren wir dabei im vertretbaren Umfang Insolvenzanfechtungen ab.»

Правильний переклад цього речення буде таким: «Звісно, ми відбиваємо оспорення банкрутства у розумних межах». Такий переклад зберігає не лише зміст терміну, але й відтворює контекст його використання у відповідних правових обставинах.

Іншим важливим аспектом перекладу є синтаксична структура німецьких юридичних текстів. Німецькі речення часто є складними, з великою кількістю підрядних речень і додаткових уточнень. Наприклад, у тексті розділу про антимонопольне право зустрічається таке речення:

«Überlegungen zum Kartellrecht spielen auch in anderen Bereichen als der Fusionskontrolle eine wesentliche Rolle, wie z.B. bei Handels- oder Lizenzverträgen, Franchising oder ähnlichen Vereinbarungen zwischen Wettbewerbern und gleichgestellten Partnern.»

При перекладі такого речення важливо дотриматися послідовності і зберегти структуру [62]:

«Міркування щодо антимонопольного права відіграють важливу роль не лише у контролі за злиттями, але й в інших сферах, таких як торговельні чи ліцензійні договори, франчайзинг або подібні угоди між конкурентами і рівноправними партнерами».

Також варто звернути увагу на термінологічні відмінності. Наприклад, термін *Gewerblicher Rechtsschutz* у німецькому праві включає в себе як патентне право, так і право на торговельні марки, однак в українському праві ці дві категорії найчастіше розглядаються окремо. У розділі про антимонопольне право з тексту *Horak Lawyers* цей термін використовується для позначення правової категорії, що охоплює обидва аспекти [62]:

«*Zertifizierter Fachanwalt im Bereich Gewerblicher Rechtsschutz*».

Правильним перекладом буде: «Сертифікований адвокат у галузі охорони промислової власності». Тут важливо було уникнути буквально некоректного перекладу, як наприклад «промисловий захист прав», що не є юридично коректним терміном [61].

Іншою проблемою є адаптація культурних і правових реалій. Наприклад, термін *Restschuldbefreiung* дослівно можна перекласти як «звільнення від залишкового боргу», але в українському контексті цей термін найчастіше перекладається як «списання залишкового боргу». У випадку з приватними банкрутствами, цей термін має юридичний контекст, який необхідно коректно відобразити, щоб уникнути двозначностей. У розділі про банкрутство *Horak Lawyers* зазначено [62]:

«*Ferner beraten wir auch Privatpersonen im Zusammenhang mit Privatinsolvenzen und Restschuldbefreiung.*»

Правильним перекладом цього речення буде: «Крім того, ми консультуємо приватних осіб у зв'язку з приватними банкрутствами та списанням залишкової заборгованості».

Труднощі також виникають при перекладі складних юридичних понять, що мають різні відповідники в українській і німецькій правових системах. Наприклад, термін *Verjährung* часто перекладається як «давність» або «строк позовної давності», але його конкретне значення залежить від контексту і може включати різні юридичні аспекти. У текстах, пов'язаних з

банківським правом, цей термін може використовуватись у значенні «припинення правовідносин через закінчення строку давності».

Юридична термінологія є однією з головних проблем при перекладі. Наприклад, у розділі про договірне право часто зустрічається термін *Vertragsbeendigung*. Цей термін можна перекласти як «припинення договору», але також може бути варіант «розірвання договору», залежно від конкретної ситуації. Для точного відтворення юридичного контексту необхідно розуміти, чи мова йде про взаємне завершення дії договору (що відповідає терміну *Aufhebung*) або про примусове розірвання (*Kündigung*).

«Of course, we continue to represent our clients' interests when the contract ends after court proceedings.» може бути перекладено як: «Звісно, ми продовжуємо захищати інтереси наших клієнтів після припинення дії договору в результаті судового розгляду» [61].

Тут важливо правильно підібрати термін «припинення» або «розірвання» залежно від того, як саме закінчується дія договору (взаємно чи через судове рішення).

Німецькі юридичні тексти часто містять довгі, складно побудовані речення з численними підрядними частинами. Це особливо характерно для розділів, що описують процедури або умови контрактів. Наприклад, у розділі про енергетичне право є речення:

«We assist non-tariff customers in their business communication with energy suppliers, including contract negotiation, contract layout, changes to a contract, fulfilment of a contract and termination of a contract.»

При перекладі важливо зберегти структуру і послідовність: «Ми допомагаємо неконтрактним клієнтам у їхньому бізнес-спілкуванні з постачальниками енергії, включаючи переговори щодо контрактів, складання договорів, зміни умов договору, виконання договору та його припинення».

Труднощі перекладу такого речення полягають у збереженні логічної послідовності дій та правильному відтворенні всіх елементів правових відносин.

Юридичні терміни, такі як *Insolvenzverwalter* (інсоленційний керуючий) або *Zwangsvollstreckung* (примусове виконання судового рішення), мають чітко визначене значення у німецькому праві, яке не завжди легко передати в українській правовій системі. Наприклад, у контексті договірної права зустрічається таке речення [62]:

«We push through our clients' claims by means of enforcement or we defend them against insolvency administrators.»

Можливий переклад: «Ми забезпечуємо виконання вимог наших клієнтів шляхом примусового виконання судових рішень або захищаємо їх від інсоленційних керуючих».

Термін *enforcement* може перекладатися як «примусове виконання», але залежно від контексту може означати і «виконання рішення суду». Тому важливо враховувати специфіку українського правового контексту, щоб переклад не лише передавав зміст, але й відповідав правовим нормам обох країн. Окрему увагу слід звертати на культурно-правові відмінності. У німецькому праві, наприклад, термін *Gewerblicher Rechtsschutz* охоплює патентне право, право на торговельні марки та інші аспекти захисту промислової власності, тоді як в українському праві ці категорії часто розглядаються окремо. Це вимагає відповідного адаптованого перекладу для українського читача.

У розділі про антимонопольне право зустрічається термін:

«Zertifizierter Fachanwalt im Bereich Gewerblicher Rechtsschutz».

Переклад: «Сертифікований адвокат у сфері охорони промислової власності».

Тут важливо не обмежитися дослівним перекладом «промисловий захист прав», оскільки це не відображає повної суті терміну в українському контексті.

Інформація, наведена в тексті закону *LastG – Gesetz zur Lastentragung im Bund-Länder-Verhältnis bei Verletzung von supranationalen oder völkerrechtlichen Verpflichtungen* (Закон про розподіл тягаря у відносинах між федерацією та землями у випадку порушення наднаціональних або міжнародно-правових зобов'язань), безумовно підходить для аналізу перекладу німецьких юридичних договорів. Закон містить чітко структуровані положення, з великою кількістю специфічних термінів та правових понять, які часто викликають труднощі при перекладі на інші мови, зокрема українську. Детальний аналіз його перекладу може допомогти ідентифікувати ключові виклики, що виникають при адаптації юридичних документів між різними правовими системами.

Однією з головних проблем перекладу юридичних текстів є передача термінології, яка іноді не має прямих відповідників у цільовій мові. У німецьких законодавчих актах використовуються специфічні терміни, як-от „*Lastentragung*“, „*Pflichtverletzung*“, „*Finanzkorrektur*“, „*Königsteiner Schlüssel*“, що можуть мати різні значення залежно від контексту.

§ 1 „Grundsätze der Lastentragung“ [61]

Німецький оригінал: «*Verpflichtungen der Bundesrepublik Deutschland zu finanzwirksamen Leistungen wegen der Verletzung supranationaler oder völkerrechtlicher Verpflichtungen im Bereich der Gesetzgebung, der Verwaltung oder der Rechtsprechung werden im Verhältnis von Bund und Ländern von derjenigen staatlichen Ebene getragen, in deren innerstaatlichen Zuständigkeits- und Aufgabenbereich die lastenbegründende Pflichtverletzung erfolgt ist.*»

Переклад: «Зобов'язання Федеративної Республіки Німеччина щодо фінансово значущих виплат у зв'язку з порушенням наднаціональних або міжнародно-правових зобов'язань у сфері законодавства, управління чи

правосуддя несе та державна інституція, в юрисдикції якої відбулося порушення, що спричинило фінансові наслідки.»

Термін „*Lastentragung*“ є центральним у цьому законі та може викликати труднощі під час перекладу. Прямий переклад слова „*Lasten*“ як «тягар» або «навантаження» не зовсім передає зміст цього терміна в контексті правового документа. В юридичних текстах під „*Lastentragung*“ мається на увазі розподіл фінансового тягаря або відповідальності між державними інституціями (зокрема між федерацією та землями). Тому коректніше перекласти його як «розподіл фінансових зобов'язань», що краще відображає юридичний зміст.

Інший термін „*Pflichtverletzung*“ дослівно перекладається як «порушення обов'язків». Однак у юридичному контексті це поняття стосується конкретних правових зобов'язань. Тому у перекладі краще використовувати термін «порушення зобов'язань», що є точнішим відповідником у правовій термінології.

§ 2 „Länderübergreifende Finanzkorrekturen der Europäischen Gemeinschaften“ [61]

Німецький оригінал: «*Eine Finanzkorrektur der Europäischen Gemeinschaften liegt vor, wenn die Europäische Kommission entscheidet, dass Ausgaben der Gemeinschaften von der gemeinschaftlichen Finanzierung auszuschließen sind, weil diese nicht in Übereinstimmung mit den Gemeinschaftsvorschriften durch den Mitgliedstaat getätigt worden sind (fehlerhafte Ausgaben).*»

Переклад: «Фінансова корекція Європейських Співтовариств має місце тоді, коли Європейська Комісія вирішує, що витрати, здійснені державою-членом, не можуть фінансуватися зі спільного бюджету через те, що вони не відповідають нормам Співтовариства (помилкові витрати).»

Тут викликом стає правильний переклад терміну „*Finanzkorrektur*“. Дослівний переклад як «фінансова корекція» є юридично незрозумілим для

українських юристів. У контексті документів ЄС „*Finanzkorrektur*“ стосується зменшення або виключення витрат з бюджету ЄС через порушення правил використання фінансування. Тому доцільно використовувати термін «виправлення фінансування» або «корекція фінансових витрат», що краще пояснює цей процес.

Також варто звернути увагу на термін „*fehlerhafte Ausgaben*“. У перекладі «помилкові витрати» є вірним у загальному сенсі, але в юридичних документах варто конкретизувати, що йдеться про витрати, що не відповідають вимогам законодавства ЄС.

§ 4 „Verletzungen von Verpflichtungen durch die Gerichte“ [61]

Німецький оригінал: «*Erfolgt die Verurteilung wegen einer Verletzung von Verpflichtungen durch die Gerichte, ist für die Lastenzuordnung nach § 1 das Gericht der Instanz maßgeblich, das die beanstandete Entscheidung getroffen hat.*»

Переклад: «Якщо відбувається засудження через порушення зобов'язань судами, відповідальність за розподіл тягаря відповідно до §1 несе суд інстанції, який виніс оскаржуване рішення.»

Цей приклад показує необхідність правильної передачі терміну „*Verurteilung*“. Дослівно це слово перекладається як «засудження», але в юридичному контексті воно може означати також «винесення рішення» або «призначення покарання». У контексті цього закону йдеться не стільки про кримінальне засудження, скільки про судове рішення, яке спричинило фінансові наслідки для держави. Тому доцільніше перекласти цей термін як «судове рішення».

3.2 Розробка рекомендацій щодо підвищення якості перекладу юридичних документів

Юридична термінологія є одним із найважливіших елементів перекладу правових документів, оскільки кожне слово може мати конкретне значення в межах правової системи. Німецька юридична мова (так само, як і українська) має свою унікальну термінологію, яка нерідко є результатом історичного розвитку та специфічних особливостей правової системи країни. [30, с.116]

Німецька правова система належить до континентальної системи права (романо-германської), яка ґрунтується на кодексах і законодавчих актах. Українська система також належить до континентальної традиції, але має свої особливості, пов'язані з пострадянськими реформами. Це означає, що термінологія та структура правових норм в обох країнах можуть відрізнитися навіть у межах однієї правової сім'ї.

Таблиця 3.1

Відмінності між правовими системами [31, с.81]

Німецький термін	Український аналог	Пояснення
Rechtsgeschäft	Правочин	У німецькому праві це широке поняття, що включає всі юридичні акти, спрямовані на створення, зміну або припинення прав і обов'язків. В українському праві «правочин» є аналогічним поняттям, але його визначення може відрізнитися залежно від контексту.
Vollmacht	Довіреність	В обох системах це документ, який надає право особі діяти від імені іншої, але різниця може бути в правових наслідках дії довіреної особи.
Eigentum	Власність	У німецькій системі це поняття містить конкретний поділ на «володіння» (Besitz) і «власність» (Eigentum), що не завжди є повністю еквівалентним в українському праві.

Не всі юридичні терміни можуть бути перекладені однозначно через різницю в юридичних системах або відсутність точного еквівалента. У

таких випадках перекладачеві важливо правильно оцінити ситуацію і вибрати відповідну стратегію перекладу.

Якщо термін не має точного аналога в українській мові, можна використовувати пояснення в тексті або у вигляді виноски. Це дозволить зберегти оригінальне значення, не спотворюючи юридичну природу терміну.

Німецький термін «*Treuhand*» (довірче управління) має певні особливості, які можуть не повністю відповідати українському правовому інституту. Тут доречно дати коротке пояснення контексту.

У деяких випадках перекладач може використовувати техніку калькування – тобто безпосередній переклад терміну на українську мову зі збереженням структури терміну. Це можливо тільки тоді, коли подібний інститут є в українському праві.

Німецьке «*Eigentumsübertragung*» можна перекласти як «передача власності», якщо це відповідає суті правовідносин.

Іноді перекладач може використати вже існуючий український термін, який найкраще відповідає юридичній суті німецького терміну, навіть якщо це не є буквальним перекладом. Термін «*Mietvertrag*» (договір оренди) може перекладатися як «договір найму» в українському праві, якщо це більш відповідно передає суть правовідносин [28].

Одна з найпоширеніших помилок під час перекладу юридичних текстів — це дослівний переклад, який не враховує контексту чи специфіки правової системи. Дослівний переклад часто призводить до втрати юридичного змісту, оскільки юридична термінологія зазвичай має строго визначене значення, яке може відрізнятися залежно від країни.

Німецьке слово «*Schuld*» може означати як «борг», так і «вину», залежно від контексту. У правових текстах важливо розрізняти ці поняття, оскільки від них залежить правова природа відносин. У контексті

зобов'язань це слово слід перекладати як «борг», а в контексті кримінальної відповідальності – як «вина».

Для правильного розуміння термінології важливо враховувати не лише окремі слова, але й загальний контекст документа. Контекстуальний підхід дозволяє перекладачеві зрозуміти значення термінів у конкретній правовій ситуації та вибрати відповідний варіант перекладу. Наприклад, якщо йдеться про договір, перекладач повинен розуміти структуру правовідносин між сторонами, обов'язки, права та відповідальність, які закріплені в договорі. Лише після цього можна правильно перекладати терміни на основі конкретного контексту [38].

У юридичних текстах речення часто складні й багаторівневі. Тому перекладач має адаптувати довгі речення німецької мови до більш прийнятної для української мови синтаксичної структури. Це може включати розбиття складних речень на простіші, щоб уникнути змішування різних правових понять і спростити сприйняття інформації для українських юристів.

Таблиця 3.2

Приклади перекладу довгих речень [53]

Німецьке речення	Можливий український переклад
Der Vertrag, der zwischen den Parteien am 1. Januar 2024 abgeschlossen wurde, verpflichtet die Vertragsparteien zur Zahlung von 100.000 Euro bis zum 31. Dezember 2024, es sei denn, es treten unvorhergesehene Umstände auf.	Договір, укладений між сторонами 1 січня 2024 року, зобов'язує сторони виплатити 100 000 євро до 31 грудня 2024 року, якщо не виникнуть непередбачені обставини.

У цьому прикладі довге речення можна адаптувати для спрощення сприйняття українським читачем, зберігаючи точність і юридичну коректність.

Контекстуальний підхід передбачає, що кожне речення, термін або вираз розглядаються в рамках загальної юридичної структури документа. Це допомагає перекладачу не лише уникати буквального перекладу, але й

забезпечувати точність передачі змісту, що є особливо важливим у правовій сфері, де кожна деталь може мати вирішальне значення.

Німецькі юридичні тексти відзначаються складними синтаксичними конструкціями та довгими реченнями з великою кількістю підрядних частин. Це зумовлюється тим, що німецьке право прагне до максимальної точності та конкретності в юридичних формулюваннях, що, в свою чергу, створює складні для розуміння та перекладу речення. У німецькій мові, наприклад, часто використовується концепція «розчленованого» речення, коли дієслово (особливо в пасивних конструкціях) виноситься в кінець речення, що ускладнює його переклад на українську [54].

«Wenn die Vertragsparteien den Vertrag innerhalb der gesetzlich festgelegten Frist kündigen, und wenn keine gegenteiligen Vereinbarungen getroffen wurden, tritt der Vertrag zum festgelegten Termin außer Kraft.» [54]

Це речення містить кілька підрядних частин, що може бути складним для українського читача, оскільки синтаксична структура української мови тяжіє до більш коротких і чітких речень.

Перекладаючи на українську, необхідно не лише передати зміст, але й зробити текст зрозумілим для українських юристів. Таким чином, перекладач може розбити речення на кілька частин, зберігаючи юридичний сенс, але полегшуючи сприйняття тексту: *«Якщо сторони договору припиняють його дію в межах передбаченого законом терміну, і якщо не було досягнуто інших домовленостей, договір втрачає чинність на визначену дату»,*

Тут речення стало зрозумілішим, а основний юридичний зміст збережено без ускладнення структури [56].

Юридичні тексти часто містять шаблонні фрази або стандартизовані вирази, які є типовими для конкретної правової системи. У німецькому праві, наприклад, є цілий набір таких конструкцій, що використовуються для забезпечення чіткості та передбачуваності юридичних наслідків.

Проблема полягає в тому, що такі шаблонні вирази не завжди мають прямі еквіваленти в українській мові, або ж їх застосування в українському праві може відрізнятись.

Приклад шаблонної фрази в німецькому договорі: *«Die Parteien vereinbaren hiermit, dass etwaige Streitigkeiten durch ein Schiedsverfahren beigelegt werden.»*

Прямий переклад на українську мову виглядав би так: *«Сторони цим погоджуються, що будь-які суперечки будуть вирішуватися через арбітражну процедуру.»*

Цей переклад правильний з точки зору юридичного змісту, але в українському праві може бути доречніше вжити інші формулювання, з огляду на стилістичні та юридичні особливості, наприклад: *«Сторони погоджуються, що будь-які спори вирішуватимуться шляхом арбітражу.»*

Це не тільки адаптує стиль під українські правові норми, але й робить текст зрозумілішим для українських юристів [60].

Перекладачеві також необхідно враховувати особливості синтаксису обох мов. Як було зазначено раніше, німецька мова відзначається складними реченнями з багатьма підрядними частинами. В українській мові подібні конструкції можуть створювати надмірну складність і заплутаність, що робить текст важким для сприйняття. Тому в процесі перекладу важливо адаптувати синтаксис, розбиваючи довгі речення на кілька коротших або змінюючи структуру, не втрачаючи при цьому змісту.

Наприклад, речення німецькою мовою:

«Der Vertrag kann nur dann gekündigt werden, wenn beide Parteien eine schriftliche Vereinbarung treffen und diese von einem Notar beglaubigt wird.»

Можливий переклад українською мовою:

«Договір може бути розірваний лише у тому випадку, якщо обидві сторони укладуть письмову угоду, яка буде нотаріально засвідчена.»

Німецьке речення, хоча й має багато підрядних частин, можна перекласти як одне речення, але в українському контексті можна спростити сприйняття, розбивши його на два окремих речення:

«Договір може бути розірваний лише після укладення письмової угоди між сторонами. Угода має бути нотаріально засвідчена.»

Це не лише покращує зрозумілість тексту, але й відповідає нормам української ділової мови.

Контекст також відіграє важливу роль у виборі правильного терміну. Деякі терміни можуть мати кілька значень залежно від контексту, і завдання перекладача – правильно визначити це значення, зважаючи на правові наслідки.

Термін «*Pfand*» у німецькому праві може означати як «заставу», так і «заклад» залежно від контексту. У перекладі на українську потрібно враховувати специфіку договору чи правовідносин [16, с.145]:

– У контексті договору позики: «*Pfand*» може бути перекладено як «застава».

– У контексті зобов'язань, пов'язаних із нерухомістю, «*Pfand*» може означати «іпотеку».

Це демонструє важливість розуміння загальної юридичної ситуації, щоб вибрати правильний еквівалент у перекладі.

Юридичні документи вирізняються високою формальністю і структурованістю. Основною метою їхньої стилістики є забезпечення ясності, точності та уникнення двозначностей. Це означає, що переклад юридичних текстів має повністю відповідати нормам офіційно-ділового стилю української мови. Будь-які емоційно забарвлені вирази чи неформальні конструкції є неприйнятними, оскільки вони можуть змінити зміст або створити неоднозначне тлумачення положень документа.

Юридичні тексти використовують чітко визначені терміни, і кожне слово має своє строго визначене значення. Неправильний переклад терміну,

не відповідний стилістичний вибір або неправильна граматична конструкція можуть призвести до юридичних наслідків або навіть до анулювання договору чи рішення суду. Тому перекладач повинен дотримуватися юридичних норм як німецької, так і української мов, щоб передати зміст юридичних документів максимально точно.

Наприклад, німецьке формулювання «*Es wird hiermit festgestellt*» вимагає в перекладі на українську такої ж формальної та чіткої структури: «Цим встановлюється» або «Цим підтверджується». Ні в якому разі не можна використовувати розмовні чи неформальні конструкції, такі як «Ми тут стверджуємо» або «Отже, зрозуміло, що», оскільки вони спотворюють офіційний стиль тексту.

Однією з найбільших проблем у перекладі юридичних текстів є те, що правові системи різних країн можуть відрізнятися за структурою, термінологією і юридичними інститутами. Німеччина та Україна, попри те, що обидві країни належать до континентальної системи права, мають певні відмінності у поняттях власності, договірного права, цивільного процесу тощо. Відповідно, перекладач повинен враховувати ці відмінності, щоб перекладений документ був релевантним у контексті українського права [55].

Німецький правовий інститут «*Treuhand*» не має прямого аналога в українському праві. Цей інститут є аналогом довірчого управління майном, але він містить елементи, які відсутні в українському законодавстві. В такому випадку перекладач повинен дати пояснювальний переклад або адаптувати термін залежно від конкретного правового контексту.

Німецьке «*Eigentum*» розрізняє поняття «володіння» (*Besitz*) і «власність» (*Eigentum*), тоді як в українській правовій системі ці терміни не завжди мають чітку градацію, що потребує адаптації при перекладі.

У таких ситуаціях перекладач повинен вирішити, чи варто пояснювати термін через примітки або адаптувати його до українських реалій.

У тих випадках, коли прямий переклад неможливий через відсутність відповідного правового інституту в українському законодавстві, перекладач має використовувати пояснювальні техніки. Це дозволяє зберегти точність юридичного документа та уникнути юридичних непорозумінь. Наприклад, якщо німецький термін не має точного українського еквівалента, можна дати пояснення у вигляді виноски або коментаря в самому тексті.

Техніки адаптації полягають у пошуку аналогів в українській правовій системі, які відповідають за змістом, хоча не обов'язково є дослівними перекладами. Це дозволяє уникнути складнощів, пов'язаних із термінами, які в одній правовій системі існують, а в іншій — ні.

Юридичний аудит є завершальним і надзвичайно важливим етапом перекладу юридичних документів. Після виконання перекладу текст повинен бути перевірений фахівцем із юридичною освітою, щоб гарантувати відповідність перекладу правовим стандартам, точність термінології та юридичних понять [56].

Юрист-перевірник може виявити певні нюанси, які не були враховані під час перекладу, зокрема, неправильне трактування складних правових концепцій, неадекватне використання юридичних термінів або стилістичні помилки, що можуть вплинути на розуміння документа.

Основні етапи юридичного аудиту:

– Упевнитися, що всі терміни відповідають стандартам українського права, і що не було помилок при виборі еквівалентів.

– Перевірити, чи переклад відповідає формальним вимогам офіційно-ділового стилю, і чи уникнуто двозначностей.

– Оцінити, чи правильно передано юридичний зміст документа, чи не було втрачено важливих деталей або спотворено сенс.

Юридичний аудит дозволяє усунути помилки, що могли б виникнути під час перекладу, і забезпечити високий рівень якості документа.

Для підвищення якості перекладу юридичних документів з німецької на українську необхідно враховувати кілька важливих аспектів [40]:

– Стилiстика: дотримання формального офіційно-ділового стилю є обов'язковим. Переклад має бути чітким, точним і уникати двозначностей.

– Правові реалії: перекладач повинен бути обізнаний з правовими системами обох країн, щоб забезпечити правильну передачу змісту юридичних документів.

– Адаптація термінів: у випадках відсутності прямих еквівалентів перекладач має використовувати техніки пояснювального перекладу або адаптації термінів, що враховують контекст і юридичні реалії.

– Юридичний аудит: завершальний етап – перевірка перекладеного тексту фахівцем із юридичною освітою для забезпечення відповідності перекладу правовим стандартам.

Цей комплексний підхід дозволяє досягти максимальної точності та юридичної коректності, що є необхідною умовою для перекладу будь-яких правових документів.

ВИСНОВКИ

Дослідження дозволило глибше зрозуміти складнощі, з якими стикаються перекладачі, а також особливості, що відрізняють німецьку та українську юридичні мови. Одним із ключових висновків стало усвідомлення високого рівня формальності й специфічної структури, яка притаманна мові німецьких правових текстів. Вони характеризуються складною синтаксичною організацією, значною кількістю спеціалізованої термінології, а також надзвичайною точністю формулювань, що є результатом багатовікової традиції німецької правової системи. Ця система ставить за мету максимально чітко й детально викладення правових норм і положень, що призводить до появи усталених юридичних конструкцій. Їх відтворення в українській мові є викликом для перекладача, оскільки дослівний переклад таких конструкцій часто виявляється непридатним через значні відмінності в мовних і правових традиціях обох країн.

Під час перекладу німецьких юридичних текстів перекладачі стикаються з численними труднощами, пов'язаними з необхідністю збереження точності змісту, не жертвуючи при цьому зрозумілістю документа для українського читача. Однією з найбільших проблем є відсутність прямих відповідників для багатьох юридичних термінів німецької мови в українській. Така ситуація пояснюється різницею у правових системах Німеччини й України, яка зумовлює розбіжності в підходах до тлумачення та функцій правових понять. Відтак, перекладачі змушені не просто підбирати найближчі еквіваленти, а адаптувати юридичні поняття таким чином, щоб вони відповідали українському правовому контексту, зберігаючи при цьому зміст і юридичну силу тексту. Цей процес вимагає глибоких знань як у сфері німецького права, так і українського, оскільки будь-яка неточність може призвести до викривлення

змісту документа або створення юридичної невизначеності, що в юридичних текстах є недопустимим.

Ще одним вагомим викликом є складність синтаксису німецьких юридичних договорів. Німецька правова мова відзначається складною структурою речень, що включає багатоступеневі підрядні конструкції, великі за обсягом вставні фрази та численні відсилки до інших частин тексту чи нормативних актів. Такі речення можуть бути надзвичайно довгими, що робить їх важкими для сприйняття. Водночас українська юридична мова має тенденцію до використання більш лаконічних і чітких синтаксичних конструкцій. Це створює дилему для перекладача: з одного боку, потрібно максимально точно передати зміст довгих і складних речень німецького тексту, а з іншого — забезпечити їхню зрозумілість для українського читача.

Для вирішення цієї проблеми перекладач часто змушений реорганізувати структуру речень. Це може включати їх розбиття на декілька коротших, більш зрозумілих фрагментів, або ж зміни порядку слів і перефразування, щоб уникнути надмірної складності. Однак під час такої реорганізації потрібно ретельно зберігати логічні зв'язки між частинами тексту, оскільки юридичні документи вимагають надзвичайно чіткої структури і взаємозв'язку між усіма положеннями. Будь-яке порушення такої структури може призвести до втрати юридичного значення тексту або створити неоднозначності, які можуть бути використані для різних інтерпретацій документа.

Окрім того, важливо враховувати не лише мовні норми, а й читабельність кінцевого тексту. Юридичні документи, навіть попри їхню формальність, мають бути зрозумілими для тих, хто ними користується. Це означає, що перекладач повинен не лише зберегти точність формулювань, але й зробити текст доступним для українського користувача, який звик до певних мовних і правових стандартів. Це потребує високого рівня мовної

майстерності, а також досвіду роботи з текстами подібного характеру. Юридична мова загалом орієнтована на точність і конкретність, однак для кожної правової системи ці вимоги реалізуються по-різному. Німецькі договори часто включають багатоступеневі конструкції, що визначають різні аспекти прав і обов'язків сторін. Перекладач має знайти спосіб не лише правильно передати ці нюанси, але й зберегти юридичну значимість і уніфікованість документів. Таким чином, процес перекладу стає не лише мовним завданням, а й міжкультурним та юридичним викликом, де важливу роль відіграє компетентність і увага до деталей. Аналіз типових помилок у перекладах німецьких юридичних договорів показав, що найбільші труднощі виникають у сфері передачі правових термінів, а також при інтерпретації складних граматичних конструкцій. Зокрема, були виявлені помилки, пов'язані з неправильним розумінням змісту певних термінів, неточним відтворенням юридичних понять та зміщенням значень у складних реченнях. Наприклад, терміни, що позначають специфічні правові процедури або інститути, часто перекладаються неточно через відсутність аналогів в українській правовій системі. Це призводить до того, що переклад може втрачати юридичну силу або призводити до двозначності, що неприпустимо в юридичному контексті.

На основі вивчення основних помилок та аналізу характерних труднощів було розроблено методика та підходи, спрямовані на оптимізацію процесу перекладу. Однією з таких методик є комбінований підхід, що передбачає використання дослівного перекладу для збереження точності там, де це можливо, та адаптивних стратегій для випадків, коли німецькі конструкції потребують адаптації в українському контексті. Цей підхід допомагає досягати балансу між точністю і зрозумілістю перекладу, забезпечуючи юридичну коректність та відповідність мовним стандартам української мови.

Здійснений порівняльний аналіз перекладів конкретних договорів показав, що ефективність перекладу значно підвищується при застосуванні гібридного методу: дослівні фрази чергуються з адаптованими формулюваннями, що дозволяє зберегти як юридичну точність, так і зрозумілість тексту для українських читачів. У деяких випадках, особливо при перекладі назв юридичних осіб або специфічних правових понять, доцільно додавати пояснення або коментарі, що допомагає уникнути неточностей і зберегти правовий зміст оригіналу.

Результати дослідження дали змогу визначити важливі напрямки вдосконалення перекладу юридичних документів, зокрема німецьких договорів на українську мову. Особливу увагу було приділено необхідності глибокого розуміння правових систем обох країн. Це пов'язано з тим, що переклад юридичних текстів є не лише мовним завданням, а й роботою з правовими концептами, які можуть суттєво відрізнятися через специфіку кожної правової системи. Перекладач має не просто знати юридичні терміни, а розуміти їхній контекст і значення в рамках тієї чи іншої системи права, адже це дозволяє уникнути термінологічних неточностей і забезпечити правильне відображення юридичних реалій.

Для досягнення цієї мети було підкреслено важливість створення спеціалізованих юридичних глосаріїв. Такі глосарії мають включати не лише прямі відповідники термінів, а й детальні пояснення їхнього значення у відповідних правових контекстах. Це допомагає перекладачеві уникнути неоднозначностей у текстах і зберегти юридичну точність, що є критично важливим для таких документів, як договори. Крім того, було відзначено, що перекладачі потребують спеціалізованої підготовки, яка передбачає не лише мовні навички, а й знання у сфері юриспруденції. Це може бути досягнуто завдяки участі у тренінгах, курсах та семінарах, де вони зможуть здобути розуміння ключових аспектів правових систем, із якими працюють.

Також особливе значення має залучення до роботи фахівців-юристів. Співпраця перекладачів із юристами, які мають досвід роботи в німецькій і українській правових системах, може стати корисною для глибокого розуміння правових концепцій і уникнення помилок, пов'язаних із правовими або культурними розбіжностями. Такий підхід дозволяє зробити переклад не лише точним, але й зрозумілим для тих, хто буде користуватися юридичним текстом в українському правовому контексті.

Окрім того, дослідження наголосило на важливості підвищення юридичної компетентності перекладачів. Юридичний переклад потребує точного дотримання змісту й форми тексту, а також розуміння того, як кожна частина документа впливає на його юридичну силу. Це означає, що перекладач повинен бути обізнаним у специфіці побудови правових документів, розуміти функцію кожного елемента тексту й бути здатним адаптувати його відповідно до норм української мови без втрати змісту чи юридичної значущості.

Таким чином, дослідження не лише виявило ключові труднощі перекладу юридичних текстів, але й надало конкретні рекомендації, спрямовані на підвищення його якості. Глибоке розуміння правових систем, створення спеціалізованих ресурсів для перекладачів, залучення фахівців-юристів і підвищення професійної підготовки — усе це є ефективними шляхами вдосконалення процесу перекладу. Впровадження таких підходів сприятиме створенню точних і зрозумілих перекладів, що відповідають вимогам як юридичної точності, так і мовної відповідності. Це не лише допоможе перекладачам, але й стане корисним для всіх, хто працює з юридичними текстами, створюючи підґрунтя для розвитку перекладацьких практик у цій сфері.

Я, Вишнякова Алла Вікторівна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Особливості та труднощі перекладу німецьких юридичних договорів» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової

етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоконь К. С. Особливості перекладу термінів юридичної сфери з англійської мови. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація, 2018, вип. 5, С. 55–60.
2. Вербенець М. В. Розвиток юридичної термінології періоду становлення. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003, 90 с.
3. Галицька О., Валецька В. Терміни сучасної німецької фахової мови реабілітації. Проблеми гуманітарних наук. Серія Філологія, 2023, № 53, С. 18–25. URL: <http://filol.dspu.in.ua/index.php/filol/article/view/343>.
4. Гриців Н. М., Сабан О. В., Синдега Р. Є. Терміни перекладознавчого спрямування: типологія та функція. Нова філологія, 2023, № 89, С. 78–86. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-89-11>.
5. Добровольська С. Р., Опир М. Б., Панчишин С. Б. Українсько-англійський словник базової правничої термінології (Частина II). Львів: Видавництво «СПОЛОМ», 2021. 188 с.
6. Дудка А. А. Класифікації англійських юридичних термінів та прийоми їх перекладу на українську мову. Вісник Львівського національного університету імені Тараса Шевченка, 2009, № 12(175), с. 13.
7. Дуднік Г. С. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2019, № 43, С. 56–58.
8. Єрмоленко С. В. Тенденції розвитку сучасної німецької мови. SumDU Repository: Home. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/22898>. (дата звернення: 02.10.2024)

9. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Нова Книга, 2014, С. 557–559.

10. Карпенко Н. М. Психолінгвістичні аспекти перекладу юридичних текстів. Львів: Видавництво Львівської національної академії мистецтв, 2019, С. 12–23.

11. Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. Перекладознавство. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.

12. Кобякова І. К., Ємельянова О. В., Куліш В. С. Justice and Law: Study Guide. Сумський державний університет, 2020, С. 51.

13. Косиця О. О. Викривач як суб'єкт протидії корупційним та іншим порушенням законодавства. Юридичний науковий електронний журнал, 2019, № 1, С. 133–137.

14. Кулинич Л. М. Семантичні аспекти перекладу юридичних текстів. Київ: Видавництво Київського національного лінгвістичного університету, 2019, С. 9–12.

15. Купрій О. І., Блажко М. І. Словотвірні особливості складних іменників у німецькій мові права. Матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 17 травня 2023 р., Ніжин, НДУ імені Миколи Гоголя, С. 71–73.

16. Купрій О. Лінгвістичний аналіз перекладу дієслівних одиниць німецької мови права. Вісник студентського наукового товариства Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2023, вип. 29, С. 145–149.

17. Курах Н. П. Німецька та українська фахові мови юриспруденції у зіставленні (на матеріалі сучасних текстів кримінального та сімейного права): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17; Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2016. 19 с.

18. Липатова Т. М. Особливості перекладу юридичних текстів. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018, С. 176–180.

19. Лисенко А. О., Константінова О. О. Лексичні трансформації у перекладі суспільно-політичних текстів з української мови німецькою. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса, 2017, том 1, № 9, 50 с.

20. Матвєєва С. А. Лінгвістична реконструкція когнітивної терміноструктури REFUGEE / БІЖЕНЕЦЬ в англо-українському корпусі юридичних текстів: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.17, 10.02.21. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2020. 426 с.

21. Мінакова Н. В. Лінгвістичні засади перекладу юридичних текстів. Харків: Видавництво Харківського державного університету, 2014, С. 23–24.

22. Моїсєєва Н.О., Савостіна Д.Д. Лексичні труднощі перекладу юридичної термінології. Журнал «Young Scientist,» випуск 10(86), жовтень 2020, С. 473–477.

23. Музика К. Молодіжна лексика сучасної німецької мови. *Theoretical and Practical Aspects of Modern Scientific Research*, 2023.

24. Новікова М. О. Правова термінологія: питання теорії та практики перекладу. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020, С. 45–46.

25. Петренко О. М. Методика перекладу юридичних текстів. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017, С. 21–29.

26. Підгаєцька О. М. Крос-культурні аспекти перекладу юридичних текстів. Львів: Видавництво Львівської національної академії мистецтв, 2017, С. 98–99.

27. Покулевська А. І. Культурно-специфічні проблеми перекладу юридичних текстів. Журнал «Інтелект. Особистість. Цивілізація,» 2024, (2

(27)), С. 70-75. Доступно онлайн: <https://doi.org/10.33274/2079-4835-2023-27-2-70-75>

28. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика). Вісник Національної академії правових наук України, 2017, № 1, С. 17–29.

29. Рєзнік В. Г. Німецька термінологія права як особлива терміносистема (на матеріалі термінів адміністративного права Німеччини). Лінгвістика, 2013, № 1, С. 42–50.

30. Сорокіна Г. М., Краснова Н. В. Особливості перекладу німецької юридичної термінології. В журналі «Актуальні наукові дослідження у сучасному світі,» Переяслав-Хмельницький, 2018, вип. 5(37), ч. 5, С. 115–119.

31. Стецюк Н. Словотвірні особливості юридичних термінів у сучасній німецькій мові. Лінгвостилістика. Соціолінгвістика. Лінгвокультурологія, С. 81–83. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/18920/1/23_Stetsiuk.pdf.

32. Ходаковська О. О. Специфіка англомовного юридичного дискурсу та особливості його перекладу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2014, № 10, т. 2, С. 164–167.

33. Циганюк В. М. Мовні та культурні виклики при перекладі юридичних текстів. Філологічний дискурс, 2023, С. 30–42.

34. Шаблій О. А. Варіативність німецьких законодавчих термінів на позначення поняття «компенсація» (труднощі юридичного перекладу). Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Проблеми української термінології, 2010, вип. 676, С. 121–124.

35. Шуміло І. І. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. Молодий вчений, 2017, № 12(52), С. 275–278.

36. Albrecht J. «Übersetzung und Linguistik.» 2. Auflage. Narr Francke Attempto Verlag GmbH + Co. KG, Tübingen, 2013.

37. Albrecht, J. *Übersetzung und Linguistik*. München: Verlag GmbH + Co., 2013.
38. Arntz R. Sprachvergleich, Rechtsvergleich und Übersetzen im Sprachenpaar Spanisch-Deutsch. In: *Übersetzen und Dolmetschen: Modelle, Methoden, Technologie*, hrsg. von K. Schubert. Tübingen: Narr, 2003. Bd. 1; 4. S. 1–14.
39. Azarov, D. S., Akulenko, V. I., Aleksanrov, Y. A. *Big Encyclopaedic Legal Dictionary*. Kyiv: Legal Opinion, 2012. <https://doi.org/10.36074/logos-24.11.2023.44>.
40. Baklazhenko, Y., Hnatiuk, O. *Legal Terminology: Challenges of English-Ukrainian Translation*. *Access to Justice in Eastern Europe*, 2022, PP. 1–11. <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-6.1-n000111>.
41. Bandurko, Z., Blazhko, M., Liepukhova, N., Kovbasyuk, L., & Kishchenko, Y. Translation of German anthroponyms in a novel «Die Abenteuer des Werner Holt» (Book 1) by Dieter Noll: linguistic and cultural aspect. *Amazonia Investiga*, 10(44), 2021. P. 168–177.
42. Bohm, R. M., Haley, K. N. *Introduction to Criminal Justice*. New York: McGraw-Hill Companies, 2002.
43. Cooper J. *Reason and Human Good in Aristotle*. Cambridge: Harvard University Press, 2019. 179 p.
44. Duden. Die deutsche Rechtschreibung. <https://www.duden.de/rechtschreibung>.
45. Duve H., Weirich H. «Die Verständigung zwischen dem Bürger und den Juristen kann verbessert werden.» In: *Der öffentliche Sprachgebrauch*, Bd. 2, Stuttgart, 2011, S. 119–127.
46. Fischer, E., Tkachenko, V. *Juristische Fachsprachen: Ein Deutsch-Ukrainisches Handbuch*. Hamburg: Juristische Fachliteratur, 2019.
47. Fischer, Klaus-Dieter. *Rechtstexte richtig übersetzen: Ein Leitfaden für Juristen und Übersetzer*. Hamburg: Helmut Buske Verlag, 2019. 45 p.

48. Griebel C. «Rechtsübersetzung und Rechtswissen: Kognitionstranslatologische Überlegungen und empirische Untersuchungen des Übersetzungsprozesses.» Frank&Timme GmbH, Berlin, 2013.
49. Kovalenko, A. Y. General Course of Scientific and Technical Translation. Kharkiv: Inkos, 2001.
50. Künßberg E. von. Die Entwicklung der deutschen Rechtssprache. Nomos, Baden-Baden, 2017. 154 s.
51. Kurach N. Compound nouns in the legal german language. Knowledge. Education. Law. Management. Lodz: «Fundacja Oswita I Nauka Bez Granic PRO FUTURO». 2015. N3 (11). C. 368–373.
52. Lehmann, Michael. Rechtslinguistik und juristisches Übersetzen. München: Vahlen, 2015. 54 p.
53. Mekis Z. «Der Wort austausch zwischen dem Fachwortschatz des Tourismus und dem Wortschatz der Gemeinsprache.» Budapesti Gazdasagi Foiskola. Magyar Tudomany Napja, 2008, Pp. 369–374.
54. Meier, Andreas. Juristische Fachsprache Deutsch-Englisch: Ein Praxisleitfaden. Berlin: Cornelsen, 2018. 12 p.
55. Müller, Hans. Juristische Übersetzung: Prinzipien und Herausforderungen. Berlin: De Gruyter, 2017. 431 p.
56. Richter, Thomas. Die Herausforderungen des juristischen Übersetzens im deutschen Rechtssystem. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2020. 89 p.
57. Schmidt, Julia. Terminologiearbeit im juristischen Übersetzen. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2016. 324 p.
58. Schroth P. Legal Translation. The American Journal of Comparative Law. 2020. P. 41–45.
59. Vakulenko, M. O. Ukrainian Terminology: Complex Linguistic Analysis. Lviv: Foliant, 2015.

60. Zanon N. T. A University Handbook on Terminology and Specialized Translation. Oleiros: Netbiblo, 2011. 115 p.

61. LastG - Gesetz zur Lastentragung im Bund-Länder-Verhältnis bei Verletzung von supranationalen oder völkerrechtlichen Verpflichtungen. Jurawelt. URL: <https://jurawelt.com/gesetze/liste-1/lastg-gesetz-zur-lastentragung-im-bund-laender-verhaeltnis-bei-verletzung-von-supranationalen-oder-voelkerrechtlichen-verpflichtungen/> (date of access: 04.10.2024).

62. main practise areas horak lawyers/ patent attorneys in Germany: competition copyright design food media patent it civil commercial collection trademark. horak Lawyers/ Patent Attorneys, Germany: intellectual property, trademark, patent, design, contract law, IT-law. URL: https://www.english.bwlh.de/German-Attorney/german_attorney.html (date of access: 04.10.2024).

63. Klymenko A. SPECIFICS AND CHALLENGES OF TRANSLATING GERMAN LEGAL CONTRACTS. *Filologični traktati*. 2024. Vol. 16, no. 1. P. 77–92. URL: [https://doi.org/10.21272/ftrk.2024.16\(1\)-8](https://doi.org/10.21272/ftrk.2024.16(1)-8) (date of access: 20.11.2024).

SUMMARY

This qualification paper, titled "Peculiarities and Difficulties of Translating German Legal Contracts," is devoted to the in-depth analysis of the unique features of German legal contracts and the difficulties associated with their translation into Ukrainian. Legal translation, especially in the context of contracts, is a highly specialized discipline that requires not only linguistic proficiency but also a profound understanding of the legal frameworks and cultural nuances inherent to both the source and target languages. This research aims to explore the specific challenges posed by German legal texts, to propose practical solutions for addressing these challenges, and to develop strategies for improving the overall quality of legal translation practices.

The study begins by outlining the key characteristics of legal texts, emphasizing their distinct linguistic, cultural, and functional features. German legal language is renowned for its complexity, including extensive use of nominalization, lengthy sentences with intricate syntax, and highly specific legal terminology. Translators face the dual challenge of accurately interpreting the meaning of such texts and ensuring that the translation is legally valid and culturally appropriate in the Ukrainian context. This task is made more difficult by the fact that legal systems in Germany and Ukraine differ significantly, which can lead to discrepancies in terminology, interpretation, and even the underlying structure of contracts.

The research emphasizes that legal translation is not merely a linguistic exercise but a process deeply rooted in the comparative study of legal systems. For instance, German legal terms often have no direct equivalents in Ukrainian due to differences in legal traditions and practices. This necessitates the use of functional equivalence—a strategy that seeks to convey the purpose and meaning of the original text while adapting it to the target legal framework. However,

achieving functional equivalence requires a careful balance, as over-adaptation may compromise the accuracy and neutrality of the translation.

The qualification paper identifies several major challenges faced by translators when working with German legal contracts.

Legal terminology in German is highly specialized and often differs significantly from its Ukrainian counterparts. Words and phrases that appear to have equivalent meanings in both languages may, in fact, convey different legal concepts, leading to potential mistranslations. German legal sentences are frequently lengthy, featuring multiple clauses and embedded structures. Translators must reformat these sentences to comply with Ukrainian stylistic norms while maintaining their legal accuracy.

German and Ukrainian legal systems are based on different traditions (civil law vs. hybrid systems), which can create significant challenges in translating legal documents. For example, certain concepts, such as specific contractual clauses, may exist in German law but not have a direct counterpart in Ukrainian law. The research identifies common errors in legal translation, such as literal translations of fixed legal expressions, omission of culturally specific legal concepts, and failure to maintain terminological consistency throughout the text.

Moreover, German legal contracts are often drafted with a high degree of specificity, including detailed descriptions of contractual obligations, clauses, and conditions. These elements reflect the meticulous nature of German legal culture, which seeks to minimize ambiguity and ensure that all possible contingencies are accounted for within the contract. However, this level of detail can pose challenges for translators, who must decide how much of the original text to preserve and how to adapt it to the conventions of Ukrainian legal contracts.

The research emphasizes that legal translation is not merely a linguistic exercise but a process deeply rooted in the comparative study of legal systems. For instance, German legal terms often have no direct equivalents in Ukrainian

due to differences in legal traditions and practices. This necessitates the use of functional equivalence—a strategy that seeks to convey the purpose and meaning of the original text while adapting it to the target legal framework. However, achieving functional equivalence requires a careful balance, as over-adaptation may compromise the accuracy and neutrality of the translation.

In addressing these challenges, the study underscores the importance of proper preparation and methodology. Translators must possess not only advanced language skills but also extensive knowledge of the legal systems they are working with. This includes understanding the underlying principles, norms, and practices that shape legal contracts in both Germany and Ukraine. Without such knowledge, translators risk producing texts that are either inaccurate or legally invalid.

The research provides a comprehensive review of the methods and strategies used in legal translation. One of the most effective approaches is the comparative method, which involves analyzing similar legal texts in both the source and target languages to identify patterns and establish equivalences. Another key strategy is the use of specialized legal glossaries and terminological databases, which can help translators maintain consistency and precision in their work. The paper also advocates for the adoption of modern translation technologies, such as computer-assisted translation (CAT) tools, which can streamline the translation process and reduce the risk of errors.

The practical component of the study involves a detailed analysis of real-life examples of German legal contracts translated into Ukrainian. This analysis highlights recurring issues, such as inaccuracies in rendering legal terms, improper adaptation of syntactic structures, and inconsistencies in style and tone. Based on these findings, the research proposes a set of practical recommendations for improving the quality of legal translations. These include:

- Developing standardized terminological databases for legal translators.

- Providing specialized training programs focused on legal translation techniques and legal systems.

- Establishing rigorous quality control measures, such as peer review and editing, to ensure the accuracy and consistency of translated documents.

- Encouraging collaboration between legal professionals and translators to provide more precise interpretations of complex legal concepts.

The study concludes by emphasizing the critical role of legal translators in facilitating cross-cultural and cross-legal communication. Their work is essential not only for ensuring the smooth execution of international agreements but also for upholding the principles of justice and fairness in a globalized world. However, the complexity of legal translation demands continuous professional development, access to reliable resources, and the use of advanced tools and technologies.

The findings of this qualification paper contribute to the growing body of research on legal translation by providing a detailed examination of the challenges associated with translating German legal contracts into Ukrainian. The proposed recommendations aim to support translators in overcoming these challenges and achieving the highest standards of quality in their work. Ultimately, the study underscores the importance of precision, consistency, and cultural awareness in legal translation, which are indispensable for maintaining the integrity and validity of translated documents.

To address these challenges, the paper provides a detailed review of effective translation strategies. These include:

- Using comparative analysis to identify equivalent legal concepts and expressions in the source and target languages.

- Employing standardized legal terminology to ensure consistency and accuracy.

- Applying quality control measures, such as peer review and editing, to minimize errors.

–Utilizing advanced technological tools, such as computer-assisted translation (CAT) software and legal-specific translation memory systems.

The practical component of the study involves an analysis of translated German legal contracts, focusing on common errors and best practices. This analysis reveals that successful translations are those that prioritize accuracy, clarity, and adherence to legal conventions. Translators who demonstrate a strong understanding of both linguistic and legal principles are better equipped to produce high-quality translations that meet the expectations of their clients and stakeholders.

The findings of this research contribute to the field of legal translation by highlighting the importance of specialized training and resources for translators. The paper advocates for the development of professional training programs that combine linguistic and legal education, as well as the creation of comprehensive legal glossaries and terminological databases. These resources can help translators navigate the complexities of legal texts and achieve greater consistency in their work.

In conclusion, this qualification paper underscores the critical role of translators in facilitating cross-cultural legal communication. By bridging the gap between different legal systems and languages, translators play a vital role in ensuring that legal documents are accurate, reliable, and enforceable. However, the complexity of legal translation demands a high level of expertise, dedication, and professionalism. Translators must continually refine their skills, stay updated on changes in legal terminology and practices, and leverage modern technologies to meet the demands of their profession.

The study's recommendations are intended to support translators in overcoming the challenges of translating German legal contracts and achieving the highest standards of quality in their work. By addressing the linguistic, legal, and cultural dimensions of translation, this research provides valuable insights for practitioners, educators, and researchers in the field of legal linguistics.

Keywords: legal translation, German legal contracts, legal terminology, cultural and legal equivalence, translation strategies, linguistic complexity, legal systems, quality assurance, professional development, accuracy in translation.